

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Sammanfattning

Civilutskottet behandlar i betänkandet förslag i budgetpropositionen för budgetåret 2009 (prop. 2008/09:1) som avser utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik tillsammans med de motionsförslag i anknytande frågor som väckts under årets allmänna motionstid. Förslagen avser anslagsfördelningen inom utgiftsområdet och målen för bostadspolitiken och konsumentpolitiken samt frågor om olika stöd till bostadssektorn och den kommunala konsumentvägledningen.

Utskottet tillstyrker förslaget i budgetpropositionen om anslagsfördelningen budgetåret 2009 för utgiftsområde 18 samt regeringens förslag om att riksdagen ska godkänna nya mål inom utgiftsområdet. Dessa förslag omfattar områdena Bostadsmarknad och Konsumentpolitik. Utskottet föreslår att riksdagen därutöver även ska godkänna det i propositionen redovisade målet för området Hållbart samhällsbyggande. Även övriga förslag i budgetpropositionen avseende utgiftsområde 18 tillstyrks av utskottet.

Samtliga motionsförslag som behandlas i betänkandet avstyrks.

I betänkandet finns 14 reservationer och 4 särskilda yttranden.

Reservationerna avser bl.a. regeringens förslag om nya mål inom utgiftsområde 18 samt utskottets ställningstagande till motionsförslag om stöd till bostadsproduktionen och till miljonprogrammets bostadsområden samt om kommunal konsumentvägledning.

När det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 för budgetåret 2009 – utskottets förslag till riksdagsbeslut punkt 1 – har representanterna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet samt Miljöpartiet avstått från att delta i utskottets beslut. I särskilda yttranden har de redovisat sin syn på anslagen inom utgiftsområdet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Utskottets överväganden	7
Inledning	7
Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2009	8
1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	8
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	9
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	9
1:4 Räntebidrag m.m.	9
2:1 Boverket	10
2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	11
2:3 Statens geotekniska institut	11
2:4 Lantmäteriet	12
2:5 Statens va-nämnd	12
3:1 Marknadsdomstolen	12
3:2 Konsumentverket	13
3:3 Allmänna reklamationsnämnden	15
3:4 Fastighetsmäklarnämnden	15
3:5 Åtgärder på konsumentområdet	16
3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	16
Motionsförslag om nya anslag inom utgiftsområde 18	16
Mål för områdena Bostadsmarknad och Hållbart sambandsbyggande	18
Stöd till bostadsproduktionen	22
Stöd till miljonprogrammets bostadsområden	24
Bemyndiganden för kreditgarantier m.m.	26
Kreditgarantier för byggande i glesbygd	28
Åtgärder mot radon i bostäder	29
Mål för området Konsumentpolitik	31
Konsumentvägledning	33
Marknadskontroller på konsumentområdet	36
Reservationer	38
1. Mål för områdena Bostadsmarknad och Hållbart sambandsbyggande, punkt 2 (s, mp)	38
2. Mål för områdena Bostadsmarknad och Hållbart sambandsbyggande, punkt 2 (v)	40
3. Stöd till bostadsproduktionen, punkt 3 (s)	41
4. Stöd till bostadsproduktionen, punkt 3 (v)	43
5. Stöd till bostadsproduktionen, punkt 3 – motiveringen (mp)	44
6. Stöd till miljonprogrammets bostadsområden, punkt 4 (s)	45
7. Stöd till miljonprogrammets bostadsområden, punkt 4 (v)	46
8. Stöd till miljonprogrammets bostadsområden, punkt 4 – motiveringen (mp)	48
9. Kreditgarantier för byggande i glesbygd, punkt 6 (s)	48
10. Kreditgarantier för byggande i glesbygd, punkt 6 (v)	50
11. Åtgärder mot radon i bostäder, punkt 7 (mp)	51

12. Mål för området Konsumentpolitik, punkt 8 (s, v, mp)	52
13. Konsumentvägledning, punkt 9 (s, v, mp)	54
14. Marknadskontroller på konsumentområdet, punkt 10 (mp)	55
Särskilda yttranden	57
1. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2009, punkt 1 (s)	57
2. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2009, punkt 1 (v)	61
3. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2009, punkt 1 (mp)	65
4. Konsumentvägledning, punkt 9 (v)	69
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	70
Propositionen	70
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	71
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionens förslag	76
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	77

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2009

Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik enligt vad som i bilaga 3 anges som utskottets förslag. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 18 punkt 6 och avslår motionerna 2008/09:C279 yrkandena 5 och 7, 2008/09:C444 yrkande 7, 2008/09:C453 yrkandena 2, 3, 5, 7 och 8 samt 2008/09:C463 yrkande 4 i denna del.

2. Mål för områdena Bostadsmarknad och Hållbart samhällsbyggande

Riksdagen godkänner det mål för Bostadsmarknad som regeringen föreslår och att målen för politikområdet Bostadspolitik upphör att gälla samt godkänner vad utskottet anför om mål för Hållbart samhällsbyggande. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 18 punkt 1 i denna del och avslår motionerna 2008/09:C421 yrkande 1, 2008/09:C444 yrkandena 1–4, 2008/09:C453 yrkande 1 och 2008/09:C463 yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (s, mp)

Reservation 2 (v)

3. Stöd till bostadsproduktionen

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Fi270 yrkande 75, 2008/09:C230, 2008/09:C241, 2008/09:C246, 2008/09:C279 yrkandena 3 i denna del och 6, 2008/09:C421 yrkande 2 och 2008/09:C439 yrkande 3.

Reservation 3 (s)

Reservation 4 (v)

Reservation 5 (mp) – motiveringen

4. Stöd till miljöprogrammets bostadsområden

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Fi270 yrkande 76, 2008/09:C279 yrkande 3 i denna del, 2008/09:C288, 2008/09:C406 yrkande 1, 2008/09:C411, 2008/09:C439 yrkande 9 och 2008/09:C444 yrkande 5.

Reservation 6 (s)

Reservation 7 (v)

Reservation 8 (mp) – motiveringen

5. Bemyndiganden för kreditgarantier m.m.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009

a) ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt intill ett belopp på högst 10 000 000 000 kr inklusive tidigare gjorda åtaganden,

b) ställa ut kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad (s.k. förvärvsgarantier) intill ett belopp på högst 5 000 000 000 kr inklusive tidigare gjorda åtaganden,

c) för ramanslaget 1:2 Omstrukturerings av kommunala bostadsföretag göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kr efter 2009.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 18 punkterna 2–4.

6. Kreditgarantier för byggande i glesbygd

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C333, 2008/09:C349, 2008/09:C373 och 2008/09:C463 yrkande 4 i denna del.

Reservation 9 (s)

Reservation 10 (v)

7. Åtgärder mot radon i bostäder

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 000 000 kr under 2010–2011. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 18 punkt 5 och avslår motion 2008/09:C453 yrkande 4.

Reservation 11 (mp)

8. Mål för området Konsumentpolitik

Riksdagen godkänner det mål för Konsumentpolitik som regeringen föreslår och att målet för politikområdet Konsumentpolitik upphör att gälla. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 18 punkt 1 i denna del och avslår motionerna 2008/09:C440 yrkande 1, 2008/09:C444 yrkande 6, 2008/09:C453 yrkande 6 och 2008/09:C463 yrkande 3.

Reservation 12 (s, v, mp)

9. Konsumentvägledning

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C223, 2008/09:C229, 2008/09:C232, 2008/09:C295 yrkande 1 och 2008/09:C390 yrkande 8.

Reservation 13 (s, v, mp)

10. Marknadskontroller på konsumentområdet

Riksdagen avslår motion 2008/09:C419.

Reservation 14 (mp)

Stockholm den 2 december 2008

På civilutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s)¹, Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Andreas Norlén (m), Jan Ertsborn (fp), Gunnar Sandberg (s)², Egon Frid (v)³, Eva Sonidsson (s)⁴, Lars Tysklind (fp), Jan Lindholm (mp)⁵, Fredrik Lundh (s)⁶, Maria Kornevik Jakobsson (c) och Ingemar Vänerlöv (kd).

¹⁻⁶ Avstår från ställningstagande under punkt 1.

Utskottets överväganden

Inledning

Civilutskottet behandlar i betänkandet förslag i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) som avser utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik tillsammans med de motionsförslag i anknytande frågor som väckts under den allmänna motions-tiden 2008. Förslagen avser bl.a. anslagsfördelningen inom utgiftsområdet och målen inom bostads- och konsumentpolitiken.

Budgetberedningen innebär att riksdagen först tar ställning till fördelningen av utgifterna i statsbudgeten på utgiftsområden. Därefter tas ställning till anslagsfördelningen inom respektive utgiftsområde. Vad gäller det utgiftsområde som civilutskottets beredningsansvar omfattar, utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik, har utskottet den 23 oktober 2008 avgivit ett yttrande till finansutskottet (2008/09:CU1y) över de förslag till utgiftsram som lagts fram i budgetpropositionen respektive i partimotioner av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Riksdagen har efter förslag av finansutskottet (bet. 2008/09:FiU1) den 19 november 2008 i enlighet med civilutskottets yttrande fastställt en ram för utgiftsområde 18 för budgetåret 2009 om 1 677 490 000 kr (rskr. 2008/09:46). Det är således inom denna ram som civilutskottet utifrån de framlagda förslagen har att föreslå en anslagsfördelning. Riksdagen kommer därefter att ta ställning till det förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 18 för budgetåret 2009 som läggs fram i detta betänkande.

Betänkandet har disponerats så att först behandlas förslag i budgetpropositionen och i motioner avseende anslagen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2009. Utskottets och sedermera riksdagens ställningstagande till dessa förslag förutsätts ske genom *ett* beslut. Därefter behandlas förslag om mål som ersätter målen inom det nuvarande politikområdet Bostadspolitik samt förslag om olika stöd inom bostadssektorn. Avslutningsvis behandlas förslag om mål som ersätter målet för det nuvarande politikområdet Konsumentpolitik samt förslag om kommunal konsumentvägledning och marknadskontroller på konsumentområdet.

Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2009

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslag för budgetåret 2009 under utgiftsområde 18 i enlighet med regeringens förslag. Riksdagen avslår de motionsförslag om anslag m.m. som står i strid med regeringens förslag eller som inte ryms inom den av riksdagen fastställda ramen för utgiftsområdet.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader

Propositionen

Anslaget används för Statens bostadskreditnämnds förvaltningskostnader och för stabsuppgifter åt regeringen. Anslaget används vidare för utredningsuppdrag inom verksamhetsområdet. Regeringens förslag innebär att anslaget för 2009 bör bestämmas till 17 141 000 kr.

Motionen

Enligt motion C463 av Lars Ohly m.fl. (v) bör anslaget bestämmas till ett belopp som är 50 000 000 kr högre än regeringsförslaget (yrkande 4, delvis). Det ökade anslaget ska användas för att kunna ge kreditgarantier för egnahemsbyggen i glesbygd. Motionärerna hänvisar till ett förslag i frågan som lagts fram i en rapport från Statens bostadskreditnämnd.

Utskottets ställningstagande

Den rapport med förslag om stöd till byggande av egnahem i glesbygd som Statens bostadskreditnämnd redovisade för regeringen 2006 är fortfarande föremål för beredning inom Regeringskansliet. Ett tillräckligt beslutsunderlag för eventuella åtgärder på detta område föreligger således ännu inte, och det kan därför inte heller bli aktuellt att anslå medel för 2009 på anslaget till Statens bostadskreditnämnd för detta ändamål. Förslaget i motion C463 avstyrks således. Utskottet återkommer nedan, i avsnittet Kreditgarantier för byggande i glesbygd, till förutsättningarna för bostadsbyggande i glesbygd när fyra motionsförslag i frågan behandlas.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslaget Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader.

1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Anslaget används för stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Ansökningar om stöd hanteras fr.o.m. den 1 januari 2006 av Statens bostadskreditnämnd. Bestämmelser om stödet finns i förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet.

Regeringen föreslår att anslaget för 2009 bestäms till 97 500 000 kr.

Förslaget har inte mött några invändningar i motioner eller vid utskottets beredning av ärendet. Civilutskottet tillstyrker regeringens anslagsförslag för 2009. Utskottet behandlar nedan, i avsnittet Bemyndiganden för kreditgarantier m.m., ett förslag i budgetpropositionen om bemyndigande för regeringen att göra åtaganden som medför behov av framtida anslag för verksamheten.

1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Anslagets ändamål är att finansiera stöd till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad (kommunala hyresgarantier). Bidrag kan lämnas med 5 000 kr per hyresgaranti till kommuner som efter behovsprövning beviljat hyresgaranti för enskilda hushåll som saknar ett självständigt boende. Syftet är att underlätta för enskilda att etablera sig på bostadsmarknaden. En förutsättning för att stöd ska kunna utgå är att de hushåll för vilka garantierna lämnas får en bostad med hyresrätt och besittningsskydd samt att hyresgarantin omfattar minst sex månadshyror.

Regeringen föreslår att anslaget för 2009 bestäms till 50 000 000 kr.

Förslaget har inte mött några invändningar i motioner eller vid utskottets beredning av ärendet. Civilutskottet tillstyrker regeringens anslagsförslag för 2009.

1:4 Räntebidrag m.m.

Anslagets ändamål är att finansiera räntebidrag för ny- och ombyggnad av bostäder. Anslaget används även för bidrag till förvaltningsförluster, s.k. § 33-ersättning, till kommuner.

Riksdagen beslutade hösten 2006 om en avveckling av den statliga bostadsbyggnadssubventionen, det s.k. räntebidragssystemet (prop. 2006/07:1, bet. CU1, rskr. 74). Beslutet innebär bl.a. att inga nya räntebidrag ges till projekt som påbörjas efter den 31 december 2006 och att en avveckling av redan beviljade räntebidrag inleddes under 2007. Avvecklingen beräknas vara helt genomförd efter utgången av 2011. De närmare villkoren för avvecklingen framgår av förordningen (1992:986) om statligt bostadsbyggnadssubvention.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2009 anvisar ett ramanslag om 576 721 000 kr på anslaget Rängebidrag m.m. Regeringens anslagsberäkning utgår dels från den beslutade avtrappningen av bidragsgivningen, dels från vissa bedömningar vad gäller ränteutvecklingen som redovisas i propositionen.

Förslaget har inte mött några invändningar i motioner eller vid utskottets beredning av ärendet. Civilutskottet tillstyrker regeringens anslagsförslag för 2009.

2:1 Boverket

Propositionen

Boverket är förvaltningsmyndighet för frågor om byggd miljö och hushållning med mark- och vattenområden, för fysisk planering, byggande och förvaltning av bebyggelsen och för boendefrågor. Enligt instruktionen svarar verket också för den centrala administrationen av olika förekommande statliga stöd inom sitt verksamhetsområde. Inom ramen för anslaget finansieras även visst internationellt arbete.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2009 anvisar ett ramanslag om 207 004 000 kr för verksamheten vid Boverket. Anslagsförslaget är enligt propositionen beräknat med hänsyn tagen till bl.a. verkets arbete för att öka kunskaperna om plan- och bygglagstiftningen.

Motionerna

I motion C463 av Lars Ohly m.fl. (v) föreslås att anslaget för Boverket bestäms till ett belopp som är 152 000 000 kr högre än regeringsförslaget. Av det utökade anslaget ska 150 000 000 kr användas för stöd till sanering av förorenade områden i tätort inför byggande av bostäder. Vidare ska 2 000 000 kr användas för att inrätta en tjänst som nationell samordnare av kooperativa hyresrätter (yrkande 4, delvis). Även i motion C279 av Egon Frid m.fl. (v) föreslås att medel anslås för en nationell samordnare (yrkande 7).

Enligt motion C453 av Jan Lindholm m.fl. (mp) bör anslaget för Boverket bestämmas till ett belopp som är 210 000 000 kr högre än regeringsförslaget (yrkande 8, delvis). Motionärerna föreslår att dessa medel används till att genomföra ett miljömålsanknutet kunskapsutvecklingsprogram för fysisk planering (yrkande 2) samt till att förstärka Boverkets arbete med bullerfrågor i den byggda miljön (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet anser inte att en resursförstärkning till Boverket i den storleksordning som föreslås i motionerna är motiverad. Motionsförslag om att Boverket ska hantera medel för sanering av markområden i tätort samt för en ny tjänst som nationell samordnare har avslagits av riksdagen i sam-

band med budgetberedningen de två senaste åren. Det bör vidare påpekas att regeringens anslagsförslag för Boverket utgår från att medel beräknats för att förstärka verkets arbete med plan- och bygglagstiftningen samt för att öka kompetensen hos berörda myndigheter.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för Boverket och avstyrker de aktuella motionsförslagen.

2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Propositionen

Anslaget finansierar det bidrag som kan utgå enligt förordningen (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem samt information i frågan. Regeringen föreslår att anslaget för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder bestäms till 32 802 000 kr för 2009.

Motionen

I motion C453 av Jan Lindholm m.fl. (mp) föreslås att anslaget för Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder bestäms till ett belopp som är 5 000 000 kr högre än regeringsförslaget (yrkande 8, delvis). Det utökade anslaget ska användas för en informationskampanj om riskerna med radon och om möjligheterna att få stöd.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag innebär att anslaget ligger kvar på samma nivå som föregående år. Som framgått ovan får det aktuella anslaget användas både för bidrag till åtgärder mot radon i egnahem och för information i frågan. Boverket har inom ramen för tilldelade medel under de senaste åren också genomfört en omfattande informationskampanj för att få fler att mäta radonhalten i sina bostäder.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom motionsförslaget om att höja anslaget för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder för 2009. Regeringens förslag om anslaget tillstyrks således och motion C453 i aktuell del avstyrks.

Frågan om den aktuella bidragsverksamheten behandlas även nedan i den del av betänkandet som inte avser budgeten för 2009. Det gäller dels ett förslag i budgetpropositionen om ett bemyndigande för regeringen att göra åtaganden som medför behov av framtida anslag, dels ett motionsförslag om en utveckling av stödet till åtgärder mot radon i bostäder.

2:3 Statens geotekniska institut

Statens geotekniska institut (SGI) har ett sektorsövergripande ansvar för miljögeotekniska och geotekniska frågor. Verksamheten finansieras dels av anslag, dels av avgifter från uppdragsverksamhet.

Regeringen föreslår att anslaget för verksamheten bestäms till 30 899 000 kr för 2009.

Civilutskottet tillstyrker regeringens förslag som inte mött några invändningar i motioner eller vid utskottets beredning av ärendet.

2:4 Lantmäteriet

Lantmäteriet är förvaltningsmyndighet för frågor om fastighetsindelning, grundläggande geografisk information och fastighetsinformation samt frågor om inskrivning enligt jordabalken. Lantmäteriet har ett nationellt samordningsansvar för produktion, samverkan, tillhandahållande och utveckling inom geodataområdet. I verkets uppgift ingår även att utöva tillsyn över de kommunala lantmåterimyndigheterna.

Verksamheten vid Lantmäteriet finansieras till knappt 80 % av avgifter. Anslaget finansierar vissa delar av det som utgör Lantmäteriets kärnverksamhet och grundläggande uppgifter, framför allt viss verksamhet som berör ansvaret för frågor om fastighetsindelning, inskrivningsverksamhet och grundläggande geografisk information.

Regeringen föreslår att anslaget för Lantmäteriet bestäms till 474 950 000 kr för 2009.

Civilutskottet tillstyrker regeringens förslag som inte mött några invändningar i motioner eller vid utskottets beredning av ärendet.

2:5 Statens va-nämnd

Statens va-nämnd är specialforum för tvistemål om vatten- och avlopp enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. För nämndens verksamhet gäller lagen (1976:839) om Statens va-nämnd.

Regeringen föreslår att anslaget för verksamheten bestäms till 8 205 000 kr för 2009.

Civilutskottet tillstyrker regeringens förslag, som inte mött några invändningar i motioner eller vid utskottets beredning av ärendet.

3:1 Marknadsdomstolen

Anslaget används för Marknadsdomstolens förvaltningskostnader. Enligt lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m., handlägger Marknadsdomstolen mål och ärenden enligt framför allt konkurrenslagen (2008:579) och marknadsföringslagen (2008:486).

Regeringen föreslår, mot bakgrund av en ökad omfattning av myndighetens verksamhet, att anslaget för Marknadsdomstolen bestäms till 10 461 000 kr för 2009.

Förslaget har inte mött några invändningar i motioner eller vid utskottets beredning av ärendet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

3:2 Konsumentverket

Anslaget används i huvudsak för att finansiera Konsumentverkets och Konsumentombudsmannens förvaltningskostnader och därmed arbetet med en hög efterlevnad av konsumentlagstiftningen, tillhandahållande av grundläggande konsumentinformation och med genomförande av delar av den fastställda konsumentpolitiken.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2009 anvisar ett anslag om 109 612 000 kr för Konsumentverkets och Konsumentombudsmannens verksamhet.

I propositionen framhålls att regeringen med anledning av Konsumentverkets omlokalisering till Karlstad noga följer utvecklingen av myndighetens ekonomiska situation för att säkerställa att verksamheten långsiktigt kan fungera väl. Som ett led i renodlingen av Konsumentverkets verksamhet överförs de uppgifter rörande kommersiell service som Konsumentverket i dag bedriver till de två nya myndigheter, Tillväxtverket och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, som ska bildas den 1 april 2009. Denna överföring är beaktad i regeringens anslagsförslag.

Motionerna

I tre motioner redovisas förslag om högre anslag för Konsumentverket.

Carina Moberg m.fl. (s) föreslår i motion C444 att anslaget till Konsumentverket för 2009 bestäms till ett belopp som är 3 000 000 kr högre än regeringsförslaget (yrkande 7, delvis). Det höjda anslaget ska användas för att utöka arbetet med att informera ungdomar om sms-lån och överskuld-sättning.

I motion C463 av Lars Ohly m.fl. (v) föreslås att anslaget till Konsumentverket för 2009 bestäms till ett belopp som är 48 000 000 kr högre än regeringsförslaget (yrkande 4, delvis). Av detta belopp avser 45 000 000 kr stöd till den kommunala konsumentvägledningen. Motionärerna vill genom en lagändring i kombination med ett riktat stöd till kommunerna, som ska administreras av Konsumentverket, göra konsumentvägledningen obligatorisk för kommunerna. Vidare föreslås att 3 000 000 kr ska avsättas för att finansiera den verksamhet som nu bedrivs av Konsumentinstitutet Läkemedel och Hälsa (Kilen). Motionärerna anser att Kilens verksamhet bör införlivas i Konsumentverket.

Förslag om lagstiftning på området samt andra insatser för att stimulera konsumentrådgivningen behandlas senare i detta betänkande under avsnittet Konsumentvägledning.

Jan Lindholm m.fl. (mp) föreslår i motion C453 att anslaget till Konsumentverket för 2009 bestäms till ett belopp som är 75 000 000 kr högre än regeringsförslaget (yrkande 8, delvis). Det ökade anslaget till Konsumentverket bör enligt motionärerna fördelas på följande sätt: 55 000 000 kr för utökad produkt- och marknadskontrollverksamhet, 10 000 000 kr för att öka stödet till konsumenterna, bl.a. genom att

utveckla pedagogiska material, 2 000 000 kr för ökat stöd och utbildning av de kommunala konsumentrådgivarna, 5 000 000 kr för att möta bl.a. marknadsföringen från utländska spelbolag och nätförsäljningen av alkohol, samt 3 000 000 kr för stöd åt organisationer för kampanjarbeten och projektverksamhet. I motionen begärs vidare ett tillkännagivande om behovet av en förstärkning av resurserna på konsumentpolitikens område (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkandet i motion C444 om ett höjt anslag för att utöka Konsumentverkets arbete med att informera ungdomar om sms-lån och överskuldssättning delar utskottet motionärernas syn på vikten av att ungdomar erhåller information rörande dessa frågor. Utskottet vill dock erinra om att Konsumentverket redan i dag, bl.a. i samarbete med skolorna, bedriver ett informationsarbete som syftar till att förebygga att ungdomar hamnar i skuldfällor. Såvitt utskottet kan bedöma fungerar detta arbete väl.

Förslaget i motion C463 om ett ytterligare anslag på 45 miljoner kronor till Konsumentverket innebär att motionärerna genom en lagändring i kombination med ett riktat stöd till kommunerna vill göra konsumentvägledningen obligatorisk för kommunerna. Som redovisas närmare under avsnittet Konsumentvägledning anser utskottet att den kommunala konsumentvägledningen fyller en viktig funktion men finner inte skäl att förorda att den görs till ett obligatoriskt åtagande för kommunerna.

När det sedan gäller yrkandet i samma motion om anslag för finansiering av organisationen Kilen har motsvarande motionsyrkande behandlats av civilutskottet i budgetbetänkandet hösten 2006 (2006/07:CU1) och senast i förra årets budgetbetänkande (2007/08:CU1). I betänkandet 2006/07:CU1 konstaterade utskottet att organisationen Kilen under senare år fått statliga bidrag via anslaget 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård (utg.omr. 9) men att regeringen i budgetpropositionen för år 2007 inte hade föreslagit något ekonomiskt stöd till Kilen. Utskottet hänvisade vidare till att socialministern Göran Hägglund i en interpellationsdebatt den 21 november 2006 hade redovisat sin syn i frågor om läkemedelsinformation och pekat på det arbete med information om läkemedelsbiverkningar som bedrivs inom hälso- och sjukvården och inom Läkemedelsverket (svar på ip. 2006/07:52). Utskottet anförde att man i det här avseendet inte hade någon annan uppfattning än regeringen och inte delade motionärernas uppfattning om att den verksamhet som bedrivs inom Kilen bör införlivas i Konsumentverket. Motionen avstyrktes och riksdagen följde utskottet. Civilutskottet fann i det av riksdagen godkända betänkandet 2007/08:CU1 inte skäl att frångå sitt tidigare ställningstagande och avstyrkte därför den då aktuella motionen i denna del.

Utskottet vidhåller sitt ovan redovisade ställningstagande.

Vad avser yrkandet i motion C453 om att anslaget till Konsumentverket bör bestämmas till ett belopp som är 75 000 000 kr högre än regeringsförslaget, bl.a. för en utökad produktkontrollverksamhet, anser utskottet att en resursförstärkning till Konsumentverket i den storleksordning som föreslås i motionen inte är motiverad.

Ett motionsyrkande om behovet av att utreda hur en marknadskontroll- och inspektionsverksamhet kan utformas i Sverige behandlas under avsnittet Marknadskontroller på konsumentområdet.

Sammanfattningsvis innebär det anförda att utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag till Konsumentverket och avstyrker de behandlade motionsförslagen i nu aktuella delar.

3:3 Allmänna reklamationsnämnden

Anslaget ändamål är att finansiera Allmänna reklamationsnämndens förvaltningskostnader och därmed myndighetens arbete med att opartiskt och utan avgift för parterna pröva tvister mellan konsumenter och näringsidkare. Nämnden har också till uppgift att informera konsumenter och näringsidkare om nämndens praxis samt att stödja den kommunala konsumentvägledningens hantering av konsumenttvister.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2009 anvisar ett anslag om 26 763 000 kr för verksamheten vid Allmänna reklamationsnämnden. Civilutskottet tillstyrker regeringens förslag, som inte mött några invändningar i motioner eller vid utskottets beredning av ärendet.

3:4 Fastighetsmäklarnämnden

Anslaget finansierar Fastighetsmäklarnämndens förvaltningskostnader och därmed myndighetens arbete med att registrera och utöva tillsyn över fastighetsmäklare och hyresförmedlare enligt fastighetsmäklarlagen (1995:400). Fastighetsmäklarnämnden informerar även konsumenter och näringsidkare om praxis och god fastighetsmäklarsed.

Fastighetsmäklarnämnden har under 2008 en tillfällig anslagsökning för att komma till rätta med de problem som Riksrevisionen pekat på i sin granskningsrapport (RiR 2007:7). Denna tillfälliga anslagsökning fasas ut 2009. Regeringen föreslår att anslaget beräknas med syfte att förstärka myndighetens tillsynsarbete och på detta sätt permanent kunna åtgärda de brister som uppmärksammades i Riksrevisionens granskningsrapport. Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen för 2009 anvisar ett anslag om 13 538 000 kr för verksamheten vid Fastighetsmäklarnämnden.

Regeringens förslag om anslaget till Fastighetsmäklarnämnden har inte mött några invändningar i motioner eller vid utskottets beredning av ärendet. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag.

3:5 Åtgärder på konsumentområdet

Anslagets ändamål är att finansiera initiativ på konsumentområdet och statligt stöd till frivilligorganisationer som på olika sätt främjar konsumenternas intresse, bl.a. för att företräda svenska konsumenter i EU. Den 1 januari 2008 trädde förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet i kraft. Enligt förordningen är Konsumentverket ansvarigt för stödets förvaltning.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2009 anvisar ett anslag om 17 520 000 kr för åtgärder på konsumentområdet.

Förslaget har inte mött några invändningar i motioner eller vid utskottets beredning av ärendet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter

Ändamålet för anslaget är att finansiera bidrag för utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter. Bidraget är ställt till SIS Miljömärkning AB, som ansvarar för miljömärkningssystemen Svanen och Blomman i Sverige. Medlen utbetalas via Kammarkollegiet.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2009 anvisar ett anslag om 4 374 000 kr för bidrag till miljömärkning av produkter.

Civilutskottet tillstyrker regeringens förslag, som inte mött några invändningar i motioner eller vid utskottets beredning av ärendet.

Motionsförslag om nya anslag inom utgiftsområde 18

Motionerna

I motioner som väckts under allmänna motionstiden finns förslag om vissa anslagsposter inom utgiftsområde 18 som inte återfinns i det förslag som lagts fram i budgetpropositionen.

Förslag om att inrätta tre nya anslag inom utgiftsområde 18 läggs fram i motion C444 av Carina Moberg m.fl. (yrkande 7, delvis). Ett av dessa anslag benämns *Investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder* och föreslås bli tillfört 400 000 000 kr för 2009. Investeringsbidraget ska stimulera byggandet av billiga och miljövänliga hyresbostäder. Krav ska ställas på att såväl produktionen som förvaltningen av bostäderna ska vara miljövänlig.

Motionsförslag om att införa olika former av stöd till ny- och ombyggnad av bostäder behandlas även nedan i avsnittet Stöd till bostadsproduktionen.

Förslagen i motion C444 innebär vidare att ett nytt anslag benämnt *Ungdomsbostadssamordnare* inrättas och tillförs 1 000 000 kr för 2009. Samordnaren ska på olika sätt verka för att underlätta ungdomars inträde på bostadsmarknaden.

Slutligen föreslås i denna motion att ett nytt anslag inrättas benämnt *Investeringar i miljonprogram: Handslag med byggsektorn*. Anslaget ska tillföras 50 000 000 kr för 2009 och användas för investeringar i pilotprojekt, erfarenhetsutbyte och forskning om metoder och modeller för att renovera, rusta och utveckla miljonprogramsområdena.

Motionsförslag om olika former av insatser i miljonprogrammets bostadsområden behandlas även nedan i avsnittet Stöd till miljonprogrammets bostadsområden.

I motion C463 av Lars Ohly m.fl. (v) föreslås att två anslag utöver dem som ingår i regeringens förslag förs upp inom utgiftsområde 18 (yrkande 4, delvis). Det gäller anslag dels för ett stöd till klimatsmarta hus, dels för Fonden för fukt- och mögelskador.

Anslaget *Stöd för klimatsmarta hus* föreslås uppgå till 50 000 000 kr för 2009. Stödet ska användas för att öka informationen och kunskapen om klimatsmarta hus med låg energiförbrukning hos byggbranschen. Även i motion C279 av Egon Frid m.fl. (v) föreslås att det inrättas ett nytt anslag med syftet att fungera som stöd för ökat byggande av s.k. passivhus och lågenergihus (yrkande 5). Förslaget i motion C463 innebär vidare att anslaget för *Fonden för fukt- och mögelskador* tillförs 17 000 000 kr för 2009 och att verksamheten vid fonden får fortsätta.

Även i motion C453 av Jan Lindholm m.fl. (mp) föreslås att anslaget för Fonden för fukt- och mögelskador ingår i budgeten för 2009 och tillförs 10 000 000 kr för detta år (yrkande 8, delvis). Motionärerna föreslår också att staten ska söka medfinansiering till fondens verksamhet från byggindustrin (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

När det gäller de nu aktuella yrkandena om anslag för ett nytt investeringsbidrag, en nationell samordnare, investeringar i miljonprogrammets bostadsområden, stöd för klimatsmarta hus samt för Fonden för fukt- och mögelskador kan utskottet konstatera att de anslagsförslag som utskottet ovan redan ställt sig bakom innebär att hela den ram för utgiftsområde 18 som riksdagen genom sitt beslut den 19 november 2009 fastställt har tagits i anspråk. Motionsförslagen om ytterligare anslag för 2009 kan således avstyrkas redan på denna grund.

Vad gäller förslaget om att för 2009 föra upp ett anslag för verksamhet vid Fonden för fukt- och mögelskador vill utskottet också erinra om att riksdagen föregående år beslutade att avveckla det ekonomiska stödet för att avhjälpa fukt- och mögelskador i småhus per den 31 december 2008 (prop. 2007/08:1, bet. CU1, rskr. 105). Av detta skäl finns ingen anslagspost för den aktuella verksamheten i regeringens förslag till budget för 2009. Bakgrunden till beslutet att avveckla det aktuella stödet var bl.a. att bidragssystemet är tidsbegränsat till sin natur och successivt har fått en allt mindre betydelse samt att andra system för konsumentskyddet på området har utvecklats.

Vad gäller förslagen om stöd till ny- och ombyggnad av bostäder redovisar utskottet sin principiella inställning nedan i den del av betänkandet som inte avser budgeten för 2009.

Civilutskottet avstyrker således de aktuella förslagen i motionerna C279, C444, C453 och C463.

Mål för områdena Bostadsmarknad och Hållbart samhällsbyggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag om mål för området Bostadsmarknad och att målen för politikområdet Bostadspolitik upphör att gälla samt godkänner vad utskottet anför om mål för området Hållbart samhällsbyggande. Utskottet anser att riksdagen bör ställa sig bakom och godkänna även detta mål. Motionsförslagen om annorlunda formulerade mål samt om en annan indelning av utgiftsområde 18 avslås.

Jämför reservationerna 1 (s, mp) och 2 (v).

Bakgrund

Föregående år beslutade riksdagen på regeringens förslag att upphäva ett tidigare gällande mål för politikområdet Bostadspolitik och i stället godkänna två nya mål för politikområdet, ett för bostadsfrågor och ett för samhällsbyggande med följande lydelse (prop. 2007/08:1, bet. CU1, rskr. 104–105).

Målet för *bostadsfrågor* är långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

Målet för *samhällsbyggande* är en ändamålsenlig samhällsplanering och ett hållbart samhällsbyggande som ger alla människor en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, naturresurser och energi samt ekonomisk tillväxt och utveckling främjas.

Propositionen

I budgetpropositionen anges att utgiftsområde 18 fr.o.m. 2009 delas upp i tre områden – Bostadsmarknad, Hållbart samhällsbyggande och Konsumentpolitik.

Fram t.o.m. 2008 har utgiftsområdet varit indelat i politikområdena Bostadspolitik och Konsumentpolitik. Då regeringen har beslutat att avskaffa den s.k. verksamhetsstrukturen med politikområden och verksamhetsområden införs i stället ovan nämnda underindelning av utgiftsområdet. Skälen till denna förändring utvecklas i budgetpropositionen (prop.

2008/09:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m., avsnitt 10.4.1). Det framgår där att upphävandet av politikområdena ingår som ett led i arbetet med att utveckla regeringens former för resultatstyrning samt formerna för och innehållet i regeringens resultatredovisning till riksdagen.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att målen för politikområdena Bostadspolitik och Konsumentpolitik upphör att gälla. Förslaget vad avser Konsumentpolitik behandlas i ett eget avsnitt nedan i betänkandet.

Vad gäller det nyinrättade området *Bostadsmarknad* föreslår regeringen att riksdagen godkänner ett mål med samma lydelse som ett av de nu gällande målen. Regeringen föreslår att riksdagen godkänner följande lydelse.

Målet för Bostadsmarknad är långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

För området *Hållbart samhällsbyggande* redovisar regeringen ett mål med följande lydelse.

Målet för Hållbart samhällsbyggande är att fysisk planering, byggande och lantmäteriverksamhet ska vara ändamålsenliga. Syftet är att ge alla människor en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, naturresurser och energi samt ekonomisk tillväxt och utveckling främjas. Hållbart samhällsbyggande ska bidra till en minskad påverkan på klimatet.

Detta mål underställs emellertid inte riksdagen för beslut.

Motionerna

I fyra motioner förs det fram olika former av invändningar mot regeringens förslag om att de nuvarande målen för politikområdet Bostadspolitik ska upphöra att gälla och att riksdagen ska godkänna ett mål för området Bostadsmarknad.

Carina Moberg m.fl. (s) föreslår i motion C444 att riksdagen avslår dels upphävandet av Bostadspolitik som ett sammanhållet politikområde (yrkande 2), dels förslagen till mål för områdena Bostadsmarknad (yrkande 3) samt Hållbart samhällsbyggande (yrkande 4). Vidare föreslås att riksdagen beslutar att återinföra det fram till hösten 2007 gällande målet för politikområdet Bostadspolitik med följande lydelse (yrkande 1):

Alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska bidra till jämlika och värddiga förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning ska en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vara grund för verksamheten.

I motion C421 av Leif Jakobsson m.fl. (s), yrkande 1, föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att upphävandet av det ovanstående tidigare gällande bostadspolitiska målet fått allvarliga följder.

Även i motion C453 av Jan Lindholm m.fl. (mp) föreslås att regeringens förslag om nya mål inom bostadspolitiken avvisas och att riksdagen återinför det tidigare gällande målet (yrkande 1).

I partimotionen C463 av Lars Ohly m.fl. (v) föreslås att riksdagen avslår regeringens förslag om att ersätta målet för politikområdet Bostadspolitik med ett mål för området Bostadsmarknad (yrkande 1). Motionärerna föreslår att riksdagen i stället inför ett nytt mål för Bostadspolitik (yrkande 2) med följande formulering.

En flexibel bostadsmarknad med olika upplåtelseformer som skapar socialt hållbara boendemiljöer där alla grupper har tillgång till ett bra boende till rimliga kostnader och där segregationen och bostäders klimatpåverkan minskar.

Utskottets ställningstagande

Som framgått ovan utgår de aktuella regeringsförslagen om nya mål från ett regeringsbeslut om att avskaffa den s.k. verksamhetsstrukturen med politikområden. För utgiftsområde 18 införs i stället en underindelning i de tre områdena *Bostadsmarknad*, *Hållbart samhällsbyggande och Konsumentpolitik*. I detta avsnitt tar utskottet ställning till förslag som avser de två förstnämnda områdena, dvs. de områden som ersätter politikområdet Bostadspolitik.

Vissa av de ovanstående motionsförslagen föranleder utskottet att inledningsvis framhålla att den hittillsvarande indelningen av statens verksamhet i politikområden har beslutats av regeringen och således inte varit underställd riksdagen för godkännande. Det innebär att inte heller regeringens beslut att fr.o.m. nästa år frångå denna indelning behöver underställas riksdagen. Frågan gäller nu i stället hur de mål som varit kopplade till politikområdesindelningen och som har fastställts av riksdagen ska hantearas. Regeringens förslag för utgiftsområde 18, liksom för övriga utgiftsområden, innebär att riksdagen beslutar att dessa mål ska upphöra att gälla och att mål i stället fastställs med utgångspunkt i den nya indelningen av utgiftsområdet.

För utgiftsområde 18 tog riksdagen redan föregående år ett förberedande steg inför en förändring av politikområdet Bostadspolitik när de två mål som återges i ovanstående bakgrund godkändes. Det då fastställda målet för bostadsfrågor är som framgått ovan likalydande med det nu föreslagna målet för området *Bostadsmarknad*. Det kan konstateras att motionsförslagen visar att de olika synsätt på målformuleringen som redan föregående år kom till uttryck vid utskottsbehandlingen (bet. 2007/08:CU1 s. 19–22, res. 1) kvarstår, dock med den förändringen att Vänsterpartiet nu lägger fram ett eget förslag om mål.

Utskottet står fast vid sin uppfattning att det nu gällande målet för bostadsfrågor, och därmed även det likalydande föreslagna målet för området Bostadsmarknad, väl avspeglar och sammanfattar den nya inriktning som gällt för olika politiska beslut på bostadsområdet sedan regeringsskiftet hösten 2006. Under den innevarande mandatperioden har ett konsekvent arbete bedrivits i syfte att normalisera bostadssektorn. Inriktningen har varit att förändra sektorns förutsättningar från att till stor del vara

bidragsberoende och detaljreglerad till att verka på en långsiktigt väl fungerande bostadsmarknad där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven, samtidigt som ett långsiktigt hållbart samhällsbyggande är en grundläggande förutsättning. Vidare har bostadspolitikens beroende av och betydelse för andra samhällsområden samt den ekonomiska, miljömässiga och sociala utvecklingen i landet lyfts fram. Genom olika avregleringar och skattelättnader har det successivt skapats ett större handlingsutrymme för såväl de enskilda bostadskonsumenterna som för bostadsförvaltare och bostadsbyggare.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner det av regeringen föreslagna målet för området Bostadsmarknad.

Som framgått ovan har regeringen i propositionen även redovisat ett mål för det nya området *Hållbart samhällsbyggande*. Det nya målet är till stor del likalydande med det nuvarande, av riksdagen godkända, målet för samhällsbyggande inom politikområdet Bostadspolitik. Målformuleringen har emellertid nu kompletterats och förtydligats med ett krav på att ett hållbart samhällsbyggande ska bidra till en minskad påverkan på klimatet. Utskottet anser att målet för Hållbart samhällsbyggande väl avspeglar och sammanfattar inriktningen av riksdagens och regeringens arbete med frågor som i vid bemärkelse omfattar samhällsplanering och bebyggelseutveckling, byggande och förvaltning samt lantmäteriverksamheten. Det finns därför goda skäl för riksdagen att ställa sig bakom och godkänna även det mål för området Hållbart samhällsbyggande med följande lydelse som redovisas i propositionen.

Målet för Hållbart samhällsbyggande är att fysisk planering, byggande och lantmäteriverksamhet ska vara ändamålsenliga. Syftet är att ge alla människor en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, naturresurser och energi samt ekonomisk tillväxt och utveckling främjas. Hållbart samhällsbyggande ska bidra till en minskad påverkan på klimatet.

Utskottet anser sammanfattningsvis att riksdagen bör godkänna regeringens förslag om mål för området Bostadsmarknad samt att nuvarande mål för politikområdet Bostadspolitik upphör att gälla. Vidare bör riksdagen godkänna även det i propositionen redovisade målet för området Hållbart samhällsbyggande. Förslagen i motionerna C421, C444, C453 samt C463 avstyrks.

Stöd till bostadsproduktionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som gäller nya former för stöd till bostadsproduktionen. Utskottet hänvisar till sin tidigare redovisade inställning till statliga bostadsbyggnadssubventioner.

Jämför reservationerna 3 (s), 4 (v) och 5 (mp).

Motionerna

Förslag om att det bör införas ett nytt statligt stöd till bostadsproduktionen läggs fram i sex motioner.

I motion Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 75 och motion C439 av Carina Moberg m.fl. (s) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att det behöver införas ett nytt investeringsstöd för byggande av billiga och miljövänliga hyresbostäder. Stödet föreslås bli villkorat med krav på att såväl produktion som drift av fastigheterna ska vara miljövänlig.

Förslag med motsvarande inriktning läggs även fram i motionerna C230 (s) av Maria Stenberg, C241 av Agneta Lundberg och Jasenko Omanovic (båda s), C246 Per Svedberg och Ann-Kristine Johansson (båda s) och C421 av Leif Jakobsson m.fl. (s) yrkande 2.

Som bakgrund till förslagen hänvisar motionärerna till uppgifter om att antalet påbörjade hyreslägenheter i bostadsproduktionen minskat kraftigt under senare tid. Den nuvarande nivån på bostadsbyggandet anses inte kunna tillgodose den efterfrågan på nya bostäder som finns i dag och ytterligare bedöms öka när stora ungdomskullar snart söker sig ut på bostadsmarknaden.

Enligt motion C279 av Egon Frid m.fl. (v) bör det utarbetas ett nytt finansieringssystem för ny- och ombyggnad av hyresbostäder. Motionärerna föreslår att en statlig fond inrättas för detta ändamål och att regeringen låter utreda de närmare principerna för fondens användning (yrkande 3, delvis). Enligt motionärerna bör inriktningen vara att fonden årligen tillförs 10 miljarder kronor genom lån upptagna av Riksgäldskontoret. Dessa medel används sedan till att subventionera upp till 30 % av ny- och ombyggnadskostnaden för hyresbostäder. För att ett projekt ska vara berättigat till stöd ska vissa villkor vara uppfyllda. De nyproducerade bostäderna måste ha låg energianvändning, s.k. klimatsmart utformning, samt i förväg framförhandlade hyror under en viss nivå. Vidare föreslår motionärerna att riksdagen i ett tillkännagivande framhåller att studentbostäder ska omfattas av detta stöd med samma villkor som gäller för övriga hyresbostäder (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen beslutade hösten 2006 att avveckla de dåvarande bostadsbyggnadssubventionerna, dvs. räntebidragssystemet samt två former av tillfälliga produktionsstöd (prop. 2006/07:1, bet. CU1, rskr. 72). Bakgrunden till detta beslut var att subventionerna hade lett fram till ett oönskat bidragsberoende för stora delar av bostadssektorn. Bostadsproduktionen tenderade att anpassas efter de för tillfället rådande subventionsreglerna snarare än efter inriktningen av efterfrågan. Subventionerna kan vidare förmodas påtagligt ha bidragit till de problem med bl.a. bristande konkurrens och höga byggkostnader som fortfarande utgör hinder för en väl fungerande bostadsmarknad.

Ett återkommande önskemål från bostadssektorn har under många år gällt långsiktigt hållbara villkor för byggande och förvaltning av bostadsfastigheter samt mindre detaljstyrning. En återgång till ett system med omfattande byggsbventioner efterfrågas därför varken av byggföretagen själva eller av fastighetsägarna. Som utskottet vid flera tillfällen tidigare framhållit är det i stället andra åtgärder som är angelägna att vidtas för att förbättra förutsättningarna för bostadsproduktionen. Det gäller bl.a. ytterligare förenklingar av lagstiftningen inom plan- och byggområdet samt olika åtgärder som kan ge förutsättningar för en bättre konkurrens i bostadsproduktionen och som stärker bostadskonsumenternas ställning. Ett införande av nya former av bostadsbyggnadssubventioner skulle snarast motverka detta arbete.

Den senaste tidens kris på finansmarknaden och allvarliga utveckling av samhällsekonomin har medfört snabbt tilltagande svårigheter inom stora delar av bostadssektorn. En av följderna är att bostadsproduktionen avtar och att många planerade projekt stoppas tillfälligt. Det är nu nödvändigt att noga följa förändringarna på bostadsmarknaden och att alla berörda instanser vidtar åtgärder som kan bidra till att vända utvecklingen. Regeringens och riksdagens åtgärder för att på olika sätt stärka banksektorn syftar bl.a. till att lägga grunden för en fortsatt låg räntenivå som också kommer byggbranschen och bostadssektorn till del. Fler åtgärder som på olika sätt berör bostadssektorn kan bli nödvändiga. Enligt utskottets mening föranleder emellertid inte den senaste tidens utveckling någon ändrad inställning till de aktuella förslagen om olika bostadsbyggnadssubventioner. Investeringsstöd med den inriktning som föreslås i motionerna från Socialdemokraterna skulle dessutom sannolikt endast kunna få marginell betydelse för sektorns investeringsbeslut, de konkurrenspåverkande effekterna obeaktade. Det är i stället de generella åtgärder för att stärka samhällsekonomin som regeringen för närvarande aktivt arbetar med som kan bidra till att vända utvecklingen även inom bostadssektorn.

Civilutskottet står således fast vid denna sin tidigare redovisade uppfattning om statliga bostadsbyggnadssubventioner. Motionerna C230, C241, C246, C279 yrkandena 3 och 6, det förstnämnda i aktuell del, C421 yrkande 2, C439 yrkande 3 och Fi270 yrkande 75 avstyrks.

Stöd till miljonprogrammets bostadsområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om ett investeringsprogram och statliga subventioner för upprustning av miljonprogrammets bostadsområden. Utskottet framhåller de berörda fastighetsägarnas eget ansvar och att staten på andra sätt kan stödja en samverkan mellan olika aktörer och bidra till en positiv utveckling i det aktuella bostadsbeståndet.

Jämför reservationerna 6 (s), 7 (v) och 8 (mp).

Motionerna

Miljonprogrammet kallas det politiska målet att under tioårsperioden 1965–1974 bygga en miljon lägenheter. När man i dag talar om miljonprogramsområden avses vanligen de områden som domineras av flerbostadshus. I sju motioner från allmänna motionstiden föreslås ett statligt ansvarstagande för upprustningen av miljonprogrammets bostadsområden.

I motion Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) föreslås ett tillkännagivande om behovet av insatser i miljonprogrammets bostadsområden. Motionärerna framhåller att fastighetsägarna har ansvaret för att renovera och klimatanpassa bebyggelsen. Staten, kommunerna och näringslivet bör utveckla breda investeringsprogram för att möta fastighetsägarnas insatser. Inledningsvis bör dessa satsningar inriktas på pilotprojekt, erfarenhetsutbyte och forskning i samarbete med fastighets- och byggbranschen samt kommunerna. Under 2011 bör det enligt motionen sedan påbörjas satsningar på skolor, närpolis och lokalt företagande i miljonprogramsområdena (yrkande 76).

Carina Moberg m.fl. (s) föreslår i motionerna C439 yrkande 9 och C444 yrkande 5 motsvarande tillkännagivanden om att staten bör ta initiativ och tillsammans med fastighetsägare, kommuner och näringsliv påskynda en förnyelse i miljonprogrammets bostadsområden. Motionärerna anser att bl.a. ett stöd till investeringar i energieffektiviseringar i miljonprogrammet bör ingå i det statliga åtagandet. Stödet, som 2011 beräknas uppgå till 100 miljoner kronor, ska matchas av insatser från lokala myndigheter, kommuner och näringsliv.

Även i motionerna C288 och C411 av Claes-Göran Brandin m.fl. (s) samt C406 av Börje Vestlund m.fl. (s) yrkande 1 föreslås tillkännagivanden om att staten bör ta sitt ansvar och dela kostnaderna för upprustning av miljonprogrammets bostadsområden med bl.a. fastighetsägarna och kommunerna.

I föregående avsnitt, Stöd till bostadsproduktionen, behandlades ett förslag i motion C279 av Egon Frid m.fl. (v) om att en statlig bostadsfond ska inrättas och användas för stöd till ny- och ombyggnad av bostäder.

Motionärerna anser att riksdagen särskilt bör framhålla att detta stöd även är avsett att användas för upprustning av miljonprogrammets bostadsområden (yrkande 3, delvis).

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet behandlade och avstyrkte våren 2008 ett antal motioner med liknande inriktning som de nu aktuella (bet. 2007/08:CU18 s. 11–13). Utskottet erinrade då om att närmare en fjärdedel av dagens bostadsbestånd kom till under miljonprogrammets årtionde och att det i detta bestånd finns ett varierat utbud av bostadstyper med olika upplåtelseformer och ägarkategorier. Även om begreppet miljonprogramsområde i den allmänna debatten ofta förknippas med storskaliga flerbostadshusområden och stereotyp bebyggelse, inte sällan med sociala problem och ett omfattande upprustningsbehov, gäller detta långt ifrån för alla bostäder som byggdes under de aktuella åren. Huvuddelen av dessa bostäder har i stället löpande underhållits och torde i dag befinna sig i relativt gott skick.

Delar av miljonprogrammets bostadsbestånd står emellertid inför mer omfattande upprustningsåtgärder. Det kan då både handla om eftersatt underhåll och åtgärder som är föranledda av byggnadstekniska brister. Därutöver finns ett behov av att förbättra bl.a. byggnadernas energieffektivitet samt i vissa fall att öka tillgängligheten i byggnader och bostadsområden. Det bör framhållas att det primära ansvaret för att underhålla och förnya de aktuella fastigheterna naturligtvis ligger på fastighetsägarna. Det är således inte rimligt att begära att staten ska överta en del av detta ansvar genom subventioner till de fastighetsägare som av olika skäl inte underhållit sitt bostadsbestånd. Samtidigt kan naturligtvis olika statliga åtgärder för att stimulera vissa ur samhällssynpunkt angelägna åtgärder även komma det aktuella fastighetsbeståndet till del.

I några av de aktuella motionerna framhålls att de statliga insatserna också bör inriktas på kunskapsutveckling, erfarenhetsutbyte och att stödja en samverkan mellan olika aktörer som kan bidra till en positiv utveckling i det aktuella bostadsbeståndet. Det är ett synsätt som kan delas av utskottet. Inom ramen för verksamheten vid flera statliga myndigheter bedrivs också ett arbete med denna inriktning. Boverket har här en viktig uppgift och har genomfört flera projekt som delvis varit inriktade på det aktuella bostadsbeståndet. Vidare kan nämnas att Statens bostadskreditnämnd (BKN) för närvarande utreder finansieringsmodeller som kan underlätta upprustning av miljonprogrammets bostadsområden. En referensgrupp har också bildats med representanter för Fastighetsägarna, Hyresgästföreningen, SABO samt Sveriges Kommuner och Landsting. BKN avser att under innevarande år lämna ett förslag till regeringen i frågan.

En stor del av bostäderna i miljonprogrammets flerbostadshusområden ägs av de kommunala, s.k. allmännyttiga, bostadsföretagen. De grundläggande villkoren för dessa företags verksamhet har naturligtvis betydelse för deras möjligheter att genomföra olika förnyelseåtgärder. Inom Reger-

ingskansliet bereds för närvarande utredningsbetänkandet EU, allmännyttan och hyrorna (SOU 2008:38) samt remissvaren på utredningen. En långsiktig lösning på de frågor som behandlats i utredningen kommer att ge några av de centrala förutsättningarna för de kommunala företagens investeringar i sitt bostadsbestånd. Därutöver kan flera av de åtgärder som regeringen inriktar sitt arbete på inom bostadspolitiken få betydelse för möjligheterna att förnya miljonprogrammets bostadsbestånd. Det gäller exempelvis åtgärder som kan bidra till en bättre variation av upplåtelseformerna inom ett bostadsområde. Tidigare har hindren för en försäljning av kommunalt ägda bostäder i detta syfte undanröjts. En proposition om att införa en ny upplåtelseform på den svenska bostadsmarknaden, den s.k. ägarlägenheten, har nyligen beslutats av regeringen och kommer att behandlas av riksdagen i början av nästa år (prop. 2008/09:91).

Utskottet kan konstatera att flera av de aktuella motionerna delvis tar upp frågor som inte primärt gäller byggnadsbeståndet och den fysiska miljön. Det gäller de problem med bl.a. otrygghet, arbetslöshet, social utsatthet och brister i utbildningsnivån som är särskilt påtagliga i vissa av miljonprogrammets bostadsområden. I dessa områden behöver olika stabiliserande åtgärder vidtas. Kommunerna och staten har här ett stort ansvar. Dessa frågor ligger utanför civilutskottets beredningsområde. När det emellertid gäller de frågor om villkoren för att äga och förvalta bostäder som civilutskottet har att bereda kan det konstateras att förslagen i de aktuella motionerna inte ger utskottet anledning till vidare överväganden om statliga insatser i miljonprogrammets bostadsområden.

Civilutskottet avstyrker således förslagen om statligt stöd till miljonprogrammets bostadsområden i motionerna C279 yrkande 3 i denna del, C288, C406 yrkande 1, C411, C439 yrkande 9, C444 yrkande 5 samt Fi270 yrkande 76.

Bemyndiganden för kreditgarantier m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lämnar de av regeringen begärda bemyndigandena avseende

- kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden samt för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt,
- förvärvsgarantier,
- omstrukturering av kommunala bostadsföretag.

Propositionen

Statens bostadskreditnämnd (BKN) får lämna statlig garanti (kreditgaranti) till kreditinstitut för vissa former av lån. Garantin ger långgivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. BKN kan lämna följande former av garantier:

- kreditgarantier för ny- och ombyggnad,
- kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden,
- kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar,
- kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad, s.k. förvärvsgarantier.

Den sistnämnda garantiformen, förvärvsgarantier, kan lämnas fr.o.m. den 1 mars 2008 för räntebetalningar för lån som upptas av förstagångsköpare vid förvärv av permanentbostad. Syftet är att ge stöd till de hushåll som vill köpa en bostad, men som har svårt att få bostadslån trots att de har en långsiktig betalningsförmåga. Finansieringen av samtliga aktuella garantier sker utanför statsbudgeten, vilket innebär att de finansieras genom avgifter som ska täcka både garantiverksamheten och förvaltningskostnaderna.

I budgetpropositionen föreslås (förslagspunkt 2) att riksdagen lämnar ett bemyndigande för regeringen att under 2009 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt intill ett belopp på högst 10 000 000 000 kr inklusive tidigare gjorda åtaganden.

Vidare föreslås (förslagspunkt 3) att regeringen bemyndigas att under 2009 ställa ut kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad intill ett belopp på högst 5 000 000 000 kr inklusive tidigare gjorda åtaganden.

BKN hanterar även det statliga stöd som kan utgå till omstrukturering av kommunala bostadsföretag enligt bestämmelserna i förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet. I propositionen föreslås (förslagspunkt 4) att regeringen bemyndigas att under 2009 för ramanslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kr efter 2009.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag om bemyndiganden för kreditgarantiverksamheten har inte väckt några invändningar i motioner eller under utskottets beredning av ärendet. Inte heller regeringens förslag om bemyndiganden avseende omstrukturering av kommunala bostadsföretag har mött några invändningar.

Civilutskottet tillstyrker de aktuella förslagen i budgetpropositionen avseende kreditgarantier m.m. (förslagspunkterna 2–4).

Kreditgarantier för byggande i glesbygd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om att införa särskilda villkor för kreditgarantier för byggande i glesbygd. Utskottet hänvisar till den beredning av frågan som pågår inom Regeringskansliet.

Jämför reservationerna 9 (s) och 10 (v).

Motionerna

Fyra motioner tar upp svårigheterna med att finansiera byggande av bostäder i glesbygd och på vissa mindre orter. I motionerna framhålls att många småhusbyggare i dessa delar av landet har stora problem med att få lån för att finansiera sitt bostadsbyggnadsprojekt. Motionärerna anser att det statliga kreditgarantisystemet bör kunna utnyttjas i syfte att underlätta finansieringen av byggande i glesbygd.

Hans Backman (fp) föreslår i motion C333 att riksdagen i ett tillkännagivande ska framhålla behovet av att anpassa det statliga kreditgarantisystemet för att ge bättre förutsättningar att lånefinansiera bostadsbyggande på landsbygden och i små kommuner.

Enligt motion C349 av Marie Nordén och Berit Andnor (båda s) bör regeringen redovisa en plan för att trygga bostadsbyggandet på landsbygden. Det statliga systemet för bostadskreditgarantier bör utnyttjas i detta syfte.

Även i motion C373 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s) läggs förslag fram om att det ska genomföras en översyn av olika möjligheter att stödja ny- och ombyggnad av bostäder i glesbygd. Motionärerna hänvisar till ett förslag som tidigare tagits fram av BKN men anser att detta måste revideras.

I motion C463 av Lars Ohly m.fl. (v) föreslås att BKN ska kunna lämna kreditgarantier för byggande av egnahem i glesbygd som får omfatta produktionskostnader upp till 1 500 000 kr (yrkande 4, delvis). Förslaget anknyter till det förslag som BKN tidigare lämnat till regeringen i frågan. Det föreslagna systemet utgår bl.a. från en årlig statlig subvention av garantiavgifterna. Utskottet har ovan i detta betänkande behandlat ett förslag i samma motion om att redan för 2009 avsätta 50 000 000 kr för detta ändamål under anslaget för BKN:s förvaltningskostnader.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet har de två senaste åren behandlat motionsförslag med motsvarande inriktning (senast i bet. 2007/08:CU1 s. 30–32). Utskottet har i dessa sammanhang framhållit att det är angeläget att målet om en levande landsbygd inte hindras av svårigheterna att finansiera ett lämpligt boende. Samtidigt har utskottet kunnat konstatera att förslag med en liknande inriktning som skisseras i de aktuella motionerna redan tagits fram av BKN och

överlämnats till regeringen. En ytterligare analys i frågan överlämnades av BKN till regeringen i mars 2008. En beredning av frågan pågår inom Regeringskansliet.

Föregående år framhöll finansmarknadsminister Mats Odell i ett interpellationssvar (interpellation 2007/08:62) att användningen av kreditgarantisystemet för det aktuella ändamålet behövde övervägas ytterligare och att även andra aktuella åtgärder kan ge positiva effekter när det gäller möjligheterna för bostadsbyggande i glesbygd. Som ett exempel på en sådan åtgärd nämndes planerna på en lokal och regional anpassning av strandskyddet. En proposition om strandskyddet har av regeringen aviserats till innevarande år.

Utskottet kan konstatera att frågor om förutsättningarna för byggande i glesbygd har uppmärksammats av regeringen i olika sammanhang och att beredningen av BKN:s förslag i frågan fortfarande pågår. Det finns mot denna bakgrund inte tillräckliga skäl för ett tillkännagivande i enlighet med motionsförslagen. Motionerna C333, C349, C373 och C463 i aktuell del avstyrks således.

Åtgärder mot radon i bostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lämnar det av regeringen begärda bemyndigandet för anslaget Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder. Riksdagen avslår motionsförslaget om ett tillkännagivande angående behovet av en informationskampanj och ökat anslag. Utskottet hänvisar till en genomförd informationskampanj samt andra åtgärder för att öka medvetenheten om riskerna med radon.

Jämför reservation 11 (mp).

Propositionen

Förslaget i budgetpropositionen om anslaget för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder har behandlats ovan i detta betänkande i den del som avser budgeten för 2009. Regeringen föreslår också att riksdagen lämnar ett bemyndigande om utgifter efter detta budgetår. Förslaget (förslagspunkt 5) innebär att regeringen bemyndigas att under 2009 för anslaget Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 000 000 kr under åren 2010–2011.

Motionen

I motion C453 av Jan Lindholm m.fl. (mp) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att stödet till åtgärder mot radon i bostäder bör utvecklas genom en informationskampanj för att öka kunskapen om riskerna med

radon och möjligheterna att få bidrag (yrkande 4). En framgångsrik kampanj förväntas leda till behov av ökade bidrag under den kommande treårsperioden.

Förslaget i samma motion om att redan budgetåret 2009 öka anslaget för åtgärder mot radon i förhållande till regeringsförslaget har behandlats ovan.

Utskottets ställningstagande

Åtgärder för att på olika sätt förbättra inomhusmiljön i våra bostäder och övriga byggnader har hög prioritet. En hög radonhalt utgör en av de allvarligaste riskerna i inomhusmiljön. Flera statliga insatser syftar till att öka medvetenheten om dessa risker och stimulera fastighetsägarna att vidta nödvändiga åtgärder i sina byggnader. Det aktuella anslaget för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder används för att stimulera egnahemsägare att vidta åtgärder som påtagligt kan sänka radonhalten i inomhusluften. Det får även användas för informationsinsatser om riskerna med radon och möjligheterna att erhålla statligt stöd. Anslaget för detta ändamål beräknas enligt budgetpropositionen under de närmaste åren ligga kvar på samma nivå som föreslås för nästkommande budgetår. Bemyndigandet som regeringen föreslagit innebär också att verksamheten ska kunna fortgå på denna nivå.

Civilutskottet delar motionärernas syn på vikten av information som kan öka kunskaperna om riskerna med radon. Utskottet kan emellertid konstatera att Boverket inom ramen för den nuvarande anslagsnivån kunnat bedriva en relativt omfattande informationskampanj för att få fler att mäta radonhalten i sina bostäder. Informationskampanjen har också resulterat i ett ökat antal ansökningar om bidrag till åtgärder mot radon.

Även flera andra åtgärder kan förväntas få stor betydelse för att öka medvetenheten om riskerna med radon. Det gäller inte minst det arbete med energideklarationer som för närvarande pågår för en stor del av fastighetsbeståndet. Enligt lagen (2006:985) om energideklarationer ska det i deklARATIONEN anges om radonmätning har utförts.

Civilutskottet tillstyrker förslaget i propositionen om att regeringen bemyndigas att ingå ekonomiska förpliktelser som kan medföra behov av anslag för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder under åren 2010–2011. Utskottet är däremot inte berett att ställa sig bakom motionsförslaget om ett tillkännagivande om behovet av en informationskampanj och ökat anslag. Motion C453 yrkande 4 avstyrks således.

Mål för området Konsumentpolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag om mål för området Konsumentpolitik och att målet för politikområdet Konsumentpolitik upphör att gälla. Motionsförslagen om andra målformuleringar avslås.

Jämför reservation 12 (s, v, mp).

Bakgrund

Konsumentpolitiska riktlinjer har fastställts av riksdagen vid sju tillfällen – första gången år 1972. Riksdagen fastställde våren 2006 (prop. 2005/06:105, bet. LU33, rskr. 377) att det övergripande målet för konsumentpolitiken skulle vara ”Trygga konsumenter som handlar hållbart”.

Riksdagen beslutade hösten 2007 att ändra det övergripande målet för politikområdet Konsumentpolitik till ”Konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val” (prop. 2007/08:1, bet. CU1, rskr 106).

Propositionen

Med anledning av att utgiftsområden inte längre kommer att indelas i politikområden, och i förekommande fall inte heller i verksamhetsområden, föreslår regeringen att målet för politikområdet Konsumentpolitik upphör att gälla. Vidare föreslår regeringen att det i stället införs nya mål i förhållande till vilka verksamheter inom utgiftsområdet ska redovisas och följas upp. Som framgått ovan kommer utgiftsområde 18 i fortsättningen att delas in i områdena Bostadsmarknad, Hållbart samhällsbyggande och Konsumentpolitik. Det nya målet för området Konsumentpolitik föreslås få samma lydelse som målet för tidigare politikområdet Konsumentpolitik: ”Konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val”.

Regeringen anför bl.a. att målet lägger vikt vid konsumenter som aktörer på marknaden och deras betydelse för att marknaderna ska fungera väl. Ett högt konsumentskydd och lättillgänglig och tillförlitlig information är nödvändigt för att uppnå målet. En annan viktig del av arbetet mot målet är en effektiv samverkan med andra områden. Samtidigt är det, enligt regeringen, viktigt att konsumentpolitiken renodlas och i större utsträckning fokuseras på sina överordnade kärnuppgifter.

I propositionen framhålls även att regeringen kommer att fortsätta att aktivt verka för en hållbar konsumtion på både nationell och internationell nivå. Konsumenter måste ges förutsättningar för att kunna agera hållbart.

Motionerna

I fyra motioner har förslag lagts fram som innebär att riksdagen inte bör godkänna regeringens förslag om mål för området Konsumentpolitik.

Carina Moberg m.fl. (s) föreslår i motion C444 att det tidigare konsumentpolitiska målet ”Trygga konsumenter som handlar hållbart” återinförs (yrkande 6). I motionen ifrågasätts borttagandet av hållbarhetsmålet för konsumentpolitiken. Motionärerna efterlyser bl.a. en maktanalys av olika konsumentgrupper.

Även i motion C440 av Carina Moberg m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om återinförande av det tidigare konsumentpolitiska målet och dess delmål (yrkande 1). Motionärerna anser bl.a. att hållbarhetsaspekten nu försvinner som konsumentpolitisk målsättning och att målsättningen inte heller säger någonting om olika människors förutsättningar.

Lars Ohly m.fl. (v) föreslår i motion C463 att regeringens förslag avslås och att det tidigare konsumentpolitiska målet ”Trygga konsumenter som handlar hållbart” i stället införs som nytt mål (yrkande 3). Motionärerna anser bl.a. att ändringen av det konsumentpolitiska målet innebär att producenternas och näringslivets ansvar minskar på konsumenternas bekostnad.

I motion C453 av Jan Lindholm m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om ett nytt mål för konsumentpolitiken (yrkande 6). Motionärerna anser att regeringens förslag bör avslås. Enligt motionärerna stöder inte regeringens förslag till mål hållbara konsumtionsmönster.

Utskottets ställningstagande

Det mål för konsumentpolitiken som fastställdes hösten 2007 är som framgått ovan likalydande med det nu föreslagna målet för området Konsumentpolitik. När det gäller motionsförslagen kan konstateras att de invändningar som under föregående års utskottsbehandling framfördes angående målformuleringen kvarstår.

Civilutskottet ställde sig i betänkande 2007/08:CU1 bakom regeringens förslag till nytt mål för konsumentpolitiken. Utskottet instämde även i vad regeringen framhållit om att det krävs ett grundläggande konsumentskydd samt tillgång till lättillgänglig och tillförlitlig information om t.ex. produktens pris och egenskaper, produktionsmetoder, säkerhetsaspekter och om vilken påverkan konsumtionen har på människor och miljö för att konsumenterna ska ha makt och möjlighet att göra aktiva val. Utskottet delade vidare regeringens uppfattning att hållbar utveckling är ett övergripande mål för politiken och att konsumentpolitiken ska bidra till att målet nås, främst genom att verka för en hållbar konsumtion. Utskottet betonade att det föreslagna nya målet för konsumentpolitiken på intet sätt innebär någon försvagning av hållbarhetsaspekten.

Utskottet står fast vid sin uppfattning att det nu gällande målet för konsumentpolitiken, och därmed även det likalydande föreslagna målet för området Konsumentpolitik, framstår som väl genomtänkt och välmotiverat. Utskottet vill vidare, liksom föregående år, understryka att målet inte innebär någon försvagning av hållbarhetsaspekten. Som angetts i propositionen kommer regeringen att fortsätta att aktivt verka för en hållbar konsumtion på både nationell och internationell nivå.

Utskottet föreslår därför att riksdagen godkänner det av regeringen föreslagna målet för området Konsumentpolitik och att målet för politikområdet Konsumentpolitik upphör att gälla. De motstående förslagen i motionerna C440 yrkande 1, C444 yrkande 6, C453 yrkande 6 och C463 yrkande 3 avstyrks.

Konsumentvägledning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som gäller konsumentvägledning. Utskottet hänvisar bl.a. till riksdagens tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 13 (s, v, mp) och särskilt yttrande 4 (v).

Bakgrund

Kommunernas arbete med konsumentvägledning är ett frivilligt åtagande, och verksamheten kan därmed variera mellan kommunerna i fråga om innehåll, omfattning och organisation. Ibland samarbetar flera kommuner genom att t.ex. ha gemensam konsumentvägledning. Inom ramen för den kommunala konsumentvägledningen kan det förekomma dels direktrådgivning, dvs. efterfrågestyrd information om konsumentlagar, stöd vid tvister, ekonomiska råd och köpråd direkt till en enskild konsument, dels långsiktigt förebyggande arbete, dvs. marknadsbevakning och kontakter med och information till skolor, näringsliv och organisationer.

Konsumentverket följer utvecklingen av konsumentverksamheten i kommunerna, och verket lämnade våren 2008 en lägesbeskrivning av verksamheten (rapport 2008:9 Kommunernas konsumentvägledning). Av rapporten framgår att 268 av landets 290 kommuner i april 2008 hade konsumentvägledning.

Vid sidan av konsumentvägledningen är kommunerna, enligt 2 § skuldsaneringslagen (2006:548), skyldiga att inom ramen för socialtjänsten eller på annat sätt lämna råd och anvisningar i budget- och skuldfrågor till skuldsatta personer. Konsumentverket ska stödja och ge vägledning för den budget- och skuldrådgivning som kommunerna ska svara för.

Utöver den kommunala konsumentverksamheten har på nationell nivå olika självständiga rådgivningsbyråer inrättats: Konsumenternas försäkringsbyrå, Konsumenternas Bank- och finansbyrå, Konsumenternas elrådgivningsbyrå samt Konsumenternas tele- och Internetbyrå. Samtliga byråer finansieras av respektive bransch. Staten deltar, genom bl.a. Konsumentverket, som en av huvudmännen. Byråerna samarbetar i stor utsträckning, och de tre förstnämnda har inrättat en gemensam webbportal. Byråerna har också ett nära samarbete med Konsumentverket och respektive sektorsmyndighet.

Regeringen har fr.o.m. den 1 januari 2008 ändrat förutsättningarna för stödet till frivilligorganisationer. Det statliga stödet till frivilligorganisationer regleras nu i en särskild förordning – förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet. Konsumentverket har fått uppdraget att, efter ansökan, fördela medel enligt förordningen. Statligt stöd får lämnas till organisationer i syfte att stödja konsumentintresset inom olika verksamhetsområden. Det finns tre olika stödformer: organisationsstöd, verksamhetsstöd och projektstöd. Kriterierna för stöden har utformats så att fler organisationer kan komma i fråga för att söka stöd.

Motionerna

I motion C390 begär Egon Frid m.fl. (v) att regeringen ska lägga fram förslag till lagstiftning som innebär att kommunerna blir skyldiga att tillhandahålla konsumentvägledare (yrkande 8). Motionärerna anför bl.a. att den kommunala konsumentvägledningens verksamhet är av stor vikt eftersom den tillsammans med den kommunala budget- och skuldrådgivningens insatser kan förhindra att människor fastnar i livslånga skuldfällor. En lagreglering är, enligt motionärerna, nödvändig för att kunna garantera alla människors tillgång till en god konsumentvägledning.

I motion C295 av Kerstin Engle och Eva-Lena Jansson (båda s) anföras bl.a. att det för att kunna utöva konsumentmakt måste finnas kanaler där konsumenterna kan hämta information om rättigheter och regelverk och där det finns möjligheter att få stöd vid tvister. Motionärerna anser att det därför krävs lagstiftning om obligatorisk kommunal konsumentvägledning och att de finansiella resurserna till denna verksamhet ska öka. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed (yrkande 1).

Christopher Ödmann m.fl. (mp) anser i motion C223 att regeringen med kraft bör verka för att alla kommuner ska kunna erbjuda konsumentvägledning. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda hur en konsumentrådgivning för alla i Sverige ska kunna utformas.

I motion C229 av Tomas Eneroth (s) lämnas förslag till ett tillkännagivande om behovet av ett ökat statligt ansvar för konsumentrådgivning i hela landet. Motionären anför bl.a. att genom att kommunerna inte tillhandahåller konsumentupplysning i samma utsträckning har inte alla invånare i Sverige samma möjligheter och rättigheter att få konsumentskydd och rådgivning. Det finns därför anledning att se över behovet av ett ökat statligt ansvar för konsumentrådgivningen.

Christina Axelsson och Maryam Yazdanfar (båda s) anför i motion C232 att utvecklingen alltmer har gått åt det hållet att den enskilde konsumenten får köpa eller välja olika tjänster. För att möta den nya tidens konsumentbehov behöver varje individ vara väl förtrogen med sina rättigheter och skyldigheter också på tjänsteområdet. Motionärerna anser att samhället bör erbjuda medborgarna rätten till konsumentvägledning eller åtminstone ge individen stöd och råd om hur man bäst ska gå tillväga för att skydda sig. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed.

Tidigare riksdagsbehandling

Frågor om konsumentvägledning har varit föremål för överväganden av riksdagen vid ett flertal tidigare tillfällen.

När civilutskottet hösten 2006 behandlade motionsyrkanden om konsumentvägledning framhöll utskottet att utöver den kommunala konsumentverksamheten har konsumentorganisationerna en viktig roll i att värna konsumenternas intressen och fungera som opinionsbildare på området. Utskottet ansåg också att rådgivningsbyråerna fyller viktiga funktioner och är goda komplement till lokal konsumentvägledning.

Vad gällde den kommunala konsumentvägledningen ansåg utskottet att den fyller en viktig funktion men fann inte skäl att förorda att den görs till ett obligatoriskt åtagande för kommunerna. En sådan reglering skulle, ansåg utskottet, innebära en inskränkning i den kommunala självbestämmanderätten, vilket som utskottet inte kunde ställa sig bakom. Utskottet framhöll vikten av att konsumentvägledningen når ut till och kan erbjuda stöd till ekonomiskt svaga grupper i samhället. Att människor i alla delar av landet har tillgång till konsumentvägledning av god kvalitet ansåg utskottet också vara viktigt. Utskottet betonade emellertid att konsumentvägledning kan anordnas på olika sätt – av kommunerna, genom samverkan mellan flera kommuner och genom fristående konsumentorganisationer eller andra organ. Vidare anförde utskottet att det inte ankommer på riksdagen att uttala sig om hur konsumentvägledningen närmare ska vara anordnad. Utskottet förutsatte att sådan verksamhet kommer till stånd i den utsträckning den efterfrågas av konsumenterna. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena och riksdagen följde utskottet (bet. 2006/07:CU1).

Motionsyrkanden om kommunal konsumentvägledning behandlades senast av civilutskottet i förra årets budgetbetänkande (2007/08:CU1). Utskottet vidhöll då sitt tidigare ställningstagande. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att frångå sitt tidigare ställningstagande. Därutöver vill utskottet peka på att det, på regeringens uppdrag, för närvarande pågår en kartläggning av de frivilliga organisationernas arbete med vägledning till konsument. Regeringen har i budgetpropositionen förklarat att den noga kommer att studera resultatet och analysera betydelsen av organisationernas arbete som konsumentupplysare.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna C223, C229, C232, C295 yrkande 1 och C390 yrkande 8.

Marknadskontroller på konsumentområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande som gäller Konsumentverkets marknadskontroller. Utskottet hänvisar till pågående arbete. Jämför reservation 14 (mp).

Motionen

Christopher Ödmann och Jan Lindholm (båda mp) anför i motion C419 att det för att öka konsumenternas säkerhet bör satsas mer på produktkontroller än vad som görs i dag och att Konsumentverkets kontrollverksamhet behöver förstärkas. Motionärerna anser att det bör utredas hur en kraftfull kontroll- och inspektionsverksamhet kan utformas i Sverige och begär ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Pågående arbete m.m.

Konsumentverket är tillsynsmyndighet för de konsumentprodukter under produktsäkerhetsdirektivet (2001/95/EG) som inte genom sektorsreglering handhas av andra myndigheter samt för leksaker och personlig skyddsutrustning. Konsumentverket kontrollerar om produkter som säljs på marknaden uppfyller fastställda säkerhetskrav. Verket gör marknadskontroller som stickprov över hela landet, ofta med hjälp av kommunernas konsumentvägledare.

Konsumentverket är även Sveriges kontaktpunkt och samordnare för Rapex (Rapid Alert System for non-food consumer products). Rapex är EU-kommissionens informations- och varningssystem där länder inom EU informerar varandra om farliga produkter. Konsumentverket har också uppdraget att förmedla Rapex veckorapport till övriga tillsynsmyndigheter i Sverige.

I Konsumentverkets årsredovisning för 2007 anges att verket väsentligt har ökat insatserna när det gäller marknadskontroller i förhållande till tidigare år. Under 2007 avslutades 11 marknadskontroller avseende produktsäkerhet som rörde bl.a. leksaker på marknader, skötbord, solskydd med sugkoppsfästen samt dykföretag. På uppdrag av EU-kommissionen har, inom ramen för samarbetet inom Rapex, en omfattande kontroll av blyhaltig färg och magneter i leksaker genomförts.

Konsumentverket har även samarbetat med Tullverket beträffande marknadskontroller av leksaksliknande tändare och engångständare utan barnsäkerhetsspärr vilka är förbjudna att säljas.

Under 2007 rapporterades 15 produkter till Rapex från svensk sida, och Sverige har kommit med 105 reaktioner på andra länders notifieringar.

I regleringsbrevet för verksamhetsåret 2008 har Konsumentverket bl.a. anmodats att till Integrations- och jämställdhetsdepartementet redovisa hur tillsynsarbetet, särskilt marknadskontrollerna, stärkts och effektiviserats jäm-

fört med 2007. Konsumentverket har i en rapport i oktober 2008, Renodling och fokusering för en effektivare tillsyn och konsumentinformation, redogjort för de åtgärder som vidtagits.

Utskottets ställningstagande

Ett motsvarande motionsyrkande har behandlats och avstyrkts av civilutskottet våren 2008 (bet. 2007/08:CU9). Som utskottet då uttalade är det en självklarhet att varje konsument ska känna sig säker och trygg och veta att de produkter som erbjuds på marknaden kan användas utan fara för hälsa och välbefinnande och att det därför krävs ett aktivt säkerhetsarbete.

För att uppnå ett starkt konsumentskydd är det av speciell vikt att det finns en effektiv och välfungerande marknadskontroll och en effektiv tillsyn av efterlevnaden av lagstiftningen.

Tillsyn över produktsäkerheten är en av Konsumentverkets kärnuppgifter. I budgetpropositionen bedömer regeringen, även om Konsumentverket under 2007 sammantaget gjort många viktiga insatser för att uppnå ett starkt konsumentskydd, att det krävs fortsatta satsningar för att nå upp till en tillfredsställande kontroll över konsumentprodukters säkerhet. Vidare betonar regeringen att de ökade utmaningar som de marknadskontrollerande myndigheterna ställs inför behöver lyftas fram och bemötas. Det ansvar för konsumentprodukters säkerhet som åligger myndigheter inom andra områden kommer också att lyftas fram. När det gäller det europeiska samarbetet för säkra konsumentvaror anför regeringen att den kommer att prioritera ett aktivt deltagande för att främja god skadestatistik, rapporter om farliga varor samt effektiva lösningar på europeisk nivå.

Regeringens synsätt ligger, enligt utskottets mening, väl i linje med motionärernas. Något tillkännagivande från riksdagens sida i enlighet med motionsönskemålen är därför inte påkallat.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion C419.

Reservationer

1. Mål för områdena Bostadsmarknad och Hållbart samhällsbyggande, punkt 2 (s, mp)

av Carina Moberg (s), Gunnar Sandberg (s), Eva Sonidsson (s), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår det mål för Bostadsmarknad som regeringen föreslår och det mål för Hållbart samhällsbyggande som utskottet föreslår samt godkänner regeringens förslag att målen för politikområdet Bostadspolitik upphör att gälla och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:C421 yrkande 1, 2008/09:C444 yrkandena 1–4, 2008/09:C453 yrkande 1 och 2008/09:C463 yrkande 1, bifaller delvis proposition 2008/09:1 utgiftsområde 18 punkt 1 i denna del och avslår utskottets förslag och motion 2008/09:C463 yrkande 2.

Ställningstagande

Kravet på att alla ska ha tillgång till en god bostad till rimligt pris har under lång tid gällt som en självklar utgångspunkt för den sociala bostadspolitiken. Målet för denna bostadspolitiska inriktning har sedan successivt utvecklats bl.a. med krav på hållbarhet vad avser de tre dimensionerna ekonomisk, social och ekologisk utveckling. Det bostadspolitiska målet som gällde fram till hösten 2007 löd:

Alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska bidra till jämlika och värddiga levnadsförhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning ska en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vara grund för verksamheten.

Den borgerliga regeringen övergav emellertid snabbt den sociala inriktningen i bostadspolitiken. Hösten 2007 bekräftades omläggningen av bostadspolitiken genom riksdagsmajoritetens beslut att ersätta det tidigare gällande bostadspolitiska målet med två nya mål, benämnda bostadsfrågor och samhällsbyggande. Målet för bostadsfrågorna är helt inriktat på att uppnå en fungerande marknad och saknar uttryck för ett socialt ansvarstagande och en ekologisk medvetenhet. I årets budgetproposition tar regeringen ytterligare ett steg på denna väg. Enligt regeringen bör nu även begreppet Bostadspolitik utmönstras från målformuleringen och ersättas

med begreppet Bostadsmarknad. Frågor om hållbarhet och ekologisk inriktning ses av regeringen som ett eget område, skilt från bostadspolitiken, som inte behöver fastställas av riksdagen. Därmed lyser dessa viktiga begrepp med sin frånvaro.

Vi menar att regeringens målformulering för området Bostadsmarknad helt bortser från bostadspolitiken sociala dimension och den direkta kopplingen mellan bostads- och miljöfrågorna. Marknaden kan inte på egen hand ta ansvar för alla de krav som dagens samhälle ställer på bostadspolitiska insatser. En tillräcklig bostadsproduktion med varierande upplåtelseformer måste kunna upprätthållas även när det råder finansiell oro och marknadskrafterna sviker. Produktionens inriktning måste kunna svara mot de verkliga behoven även om det inte ger en vinstmaximering. Bostadssektorn måste bidra till en ekologisk omställning av samhället och till arbetet med att minska den byggda miljöns klimatpåverkan. Bostäder får inte ses som en vara bland andra, utan som en rättighet och en grundläggande förutsättning för en fungerande tillvaro för den enskilde och för samhället som helhet. Det bostadspolitiska målet måste därför slå fast att alla ska omfattas av samhällets insatser och att bostadspolitiken ska grundas på ett socialt ansvarstagande.

Vi anser därför att riksdagen bör avvisa regeringens förslag om målformulering och uppdelning på det bostadspolitiska området. Bostadspolitiken, med ett statligt ansvarstagande för den ekonomiska, sociala och ekologiska utvecklingen, måste återupprättas. Det innebär en aktiv politik som tar ansvar för att det byggs tillräckligt med bra bostäder som tillgodoser de olika behov som finns. Det innebär också en politik där hyresrätten värnas och hyresrättens betydelse för såväl en fungerande arbetsmarknad som möjligheterna till högre utbildning erkänns. Bostadsfrågorna bör vidare ses som en självklar och integrerad del i arbetet med att utforma ett ekologiskt hållbart samhälle.

Vårt förslag innebär att riksdagen beslutar att det tidigare gällande, och ovan återgivna, bostadspolitiska målet återinförs. Det innebär samtidigt att de två mål för bostadspolitiken som infördes föregående år upphör att gälla. Formellt sett kan alltså regeringens förslag i det avseendet bifallas. Vidare bör riksdagen tillkännage för regeringen att bostadspolitiken bör ses som ett sammanhållet område, där staten bär ett ansvar för åtgärder som kan bidra till måluppfyllelsen.

Vad vi ovan anfört innebär sammanfattningsvis att motionerna C421 (s) yrkande 1, C444 (s) yrkandena 1–4 och C453 (mp) yrkande 1 bör bifallas av riksdagen. Regeringens förslag om ett mål för området Bostadsmarknad bör avslås liksom utskottsmajoritetens förslag om ett mål för Hållbart samhällsbyggande.

2. Mål för områdena Bostadsmarknad och Hållbart samhällsbyggande, punkt 2 (v)

av Egon Frid (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår det mål för Bostadsmarknad som regeringen föreslår och det mål för Hållbart samhällsbyggande som utskottet föreslår samt godkänner regeringens förslag att målen för politikområdet Bostadspolitik upphör att gälla och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C463 yrkandena 1 och 2, bifaller delvis proposition 2008/09:1 utgiftsområde 18 punkt 1 i denna del och motion 2008/09:C444 yrkandena 2–4 och avslår utskottets förslag och motionerna 2008/09:C421 yrkande 1, 2008/09:C444 yrkande 1 och 2008/09:C453 yrkande 1.

Ställningstagande

En god bostad till en rimlig kostnad är en social rättighet och grundläggande för ett välfärdssamhälle. Denna rättighet kan aldrig garanteras av marknadskrafterna. Det är i stället staten och kommunerna som måste bära ansvaret för välfärdspolitiken och för att alla ska få del av den. Den nuvarande regeringen har emellertid lagt om bostadspolitiken och till stora delar avvecklat det statliga ansvarstagandet för bostadssektorn. Följden har blivit bl.a. en minskad bostadsproduktion, högre boendekostnader och en allmänt sett mer orättvis bostadsmarknad.

Regeringens syn på bostadspolitiken avspeglas i de nya förslag om mål för området som läggs fram i årets budgetproposition. Målen för bostadspolitiken föreslås upphöra att gälla och i stället föreslås ett mål för det nyinrättade området Bostadsmarknad. I detta mål framhålls bostadsmarknadens efterfrågan och utbud utan att någon koppling görs till de boendes ekonomiska förutsättningar. Vidare saknas den sociala dimensionen i bostadspolitiken och den nödvändiga kopplingen till klimatpolitiken.

Jag anser att riksdagen bör avslå regeringens mål för området Bostadsmarknad. I stället bör riksdagen fastställa ett mål för politikområdet Bostadspolitik med följande lydelse.

En flexibel bostadsmarknad med olika upplåtelseformer som skapar socialt hållbara boendemiljöer där alla grupper har tillgång till ett bra boende till rimliga kostnader och där segregationen och bostäders klimatpåverkan minskar.

Regeringen har vidare i propositionen redovisat ett mål för hållbart samhällsbyggande som utskottsmajoriteten föreslår ska godkännas av riksdagen. Jag anser att den aktuella målformuleringen i sig är positiv och i bästa fall även skulle kunna ge uttryck för en ökad medvetenhet hos reger-

ingen om behovet av att ställa om samhällsplaneringen i en långsiktig hållbar riktning. Regeringens praktiska politik och aviserade förslag om exempelvis ändrade strandskyddsbestämmelser talar emellertid emot en sådan tolkning. Jag vänder mig vidare mot att målet för hållbart samhällsbyggande av regeringen ses som skilt från de övriga bostadspolitiska insatserna. Vänsterpartiet anser att alla åtgärder inom bostadssektorn måste vidtas med kraven på en god hushållning med mark, vatten, naturresurser och energi som nödvändiga utgångspunkter. Exempelvis ska det stöd för nybyggnad av bostäder som vi föreslår endast kunna lämnas till s.k. klimatsmarta hus. Med den uppdelning av bostadspolitiken som regeringens olika mål ger uttryck för är jag därför inte beredd att ställa mig bakom utskottsmajoritetens förslag om att riksdagen ska fastställa målet för hållbart samhällsbyggande.

Det ovan anförda bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening. Det innebär ett bifall till motion C463 (v) yrkandena 1 och 2 och att även övriga motioner som behandlas i detta avsnitt delvis blir tillgodosedda. Regeringens förslag i aktuell del bör avslås liksom förslaget om initiativ från utskottsmajoritetens sida. Den del av regeringens förslag som innebär att de mål som fastställdes föregående år upphör att gälla bör däremot vinna riksdagens bifall.

3. Stöd till bostadsproduktionen, punkt 3 (s)

av Carina Moberg (s), Gunnar Sandberg (s), Eva Sonidsson (s) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Fi270 yrkande 75, 2008/09:C230, 2008/09:C241, 2008/09:C246, 2008/09:C421 yrkande 2 och 2008/09:C439 yrkande 3 och avslår motion 2008/09:C279 yrkandena 3 i denna del och 6.

Ställningstagande

Under det senaste året har nyproduktionen av bostäder fallit snabbt samtidigt som inriktningen av produktionen har förändrats. Det är särskilt hyresbostäderna som har drabbats av nedgången. På flera orter har byggandet av hyresbostäder helt upphört.

Aktuell statistik från SCB visar att antalet påbörjade hyreslägenheter i stort sett halverats sedan 2006, främst till följd av stigande bygghänsyn och borttagna stöd. Endast 1 700 hyreslägenheter påbörjades under första halvåret i år. Nu minskar även produktionen av bostadsrättslägenheter och småhus i snabb takt. Detta är en mycket oroande och farlig utveckling

som kan få långtgående konsekvenser. När nyproduktionen är otillräcklig växer bostadsbristen snabbt. Det leder i sin tur till flera allvarliga samhällsproblem som exempelvis att ungdomar inte kan bedriva studier på universitets- och högskolorna, att rörligheten på arbetsmarknaden försvåras och att stora sociala problem uppstår för invandrar- och flyktinggrupperna.

Nedgången i produktionen av hyreslägenheter har varit en direkt följd av den borgerliga regeringens politik att helt avskaffa stödet till nyproduktionen och överlämna bostadssektorn till marknadskrafterna. Vi har kunnat se hur bristen på hyreslägenheter ökar i stora delar av landet, inte bara i tillväxtregionerna. Bristen på hyresbostäder har också ökat genom den pågående försäljningen av allmännyttans bostäder som möjliggjorts och uppmuntrats av den borgerliga regeringen.

Under de senaste månaderna har den negativa utvecklingen för bostadsproduktionen kraftigt förstärkts av krisen på finansmarknaden och de allvarliga samhällsekonomiska problemen. Dagligen kommer nu nya rapporter om stoppade byggprojekt och varsel inom byggsektorn. I detta läge borde behovet av ett statligt ansvarstagande och ett stöd till bostadsproduktionen framstå som uppenbart även för dem som tidigare hävdat motsatsen. Så tycks emellertid inte vara fallet. Regeringen och även utskottets majoritet står fast vid sin inställning att ansvaret för bostadssektorn helt ska överlåtas till marknadskrafterna.

Regeringen saknar således en politik för att hantera den uppkomna situationen. Problemen med bostadsbrist, segregation, trångboddhet och ökande boendekostnader tillåts växa okontrollerat. Vi anser, till skillnad från regeringen och utskottsmajoriteten, att det behövs omedelbara åtgärder för att få i gång byggandet av hyresbostäder och hålla tillbaka kostnadsökningarna. För att motverka den negativa utvecklingen vill vi införa ett stöd till byggande av hyresrätter som också sätter fokus på en hållbar utveckling. Vi vill se ett grönt investeringsstöd som stimulerar byggandet av miljövänliga hyresbostäder med låga hyror. Till skillnad från tidigare investeringsstöd vill vi därför att stödet ska vara förknippat med krav på att såväl produktionen som driften av fastigheterna ska vara miljövänlig.

I den del av detta betänkande som avser budgeten för 2009 har utskottet behandlat och avstyrkt Socialdemokraternas förslag om att redan i budgeten för nästa år inrätta ett anslag för ett investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder. Något ekonomiskt utrymme för ett sådant anslag har inte heller beräknats i riksdagens tidigare beslut om ram för utgiftsområde 18. Vi anser därför att riksdagen bör begära att regeringen återkommer med förslag som innebär att ett investeringsstöd för byggande av miljövänliga och billiga hyresbostäder kan införas snarast möjligt.

Det ovan anförda bör riksdagen med bifall till samtliga de aktuella motionerna (s) som sin mening tillkännage för regeringen.

4. Stöd till bostadsproduktionen, punkt 3 (v)

av Egon Frid (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C279 yrkandena 3 i denna del och 6 samt avslår motionerna 2008/09:Fi270 yrkande 75, 2008/09:C230, 2008/09:C241, 2008/09:C246, 2008/09:C421 yrkande 2 och 2008/09:C439 yrkande 3.

Ställningstagande

Vänsterpartiet har i motion C279 lagt fram förslag om principerna för de långsiktiga villkoren för finansiering av bostadsproduktionen. Behovet av ett nytt finansieringssystem är nu större än någonsin efter att den borgerliga regeringen och riksdagsmajoriteten avskaffat allt statligt produktionsstöd samtidigt som redan beviljade räntebidrag trappas av i snabb takt. Följderna har inte låtit vänta på sig, byggandet av hyresbostäder har minskat kraftigt och boendekostnaderna har ökat.

Under innevarande höst har också krisen på finansmarknaden och en tilltagande lågkonjunktur slagit hårt mot hela bostadssektorn. Förutom de allvarliga följderna som bristen på hyreslägenheter får på bostadsmarknaden leder nedgången i byggandet också till en växande arbetslöshet och problem inom andra delar av samhällsekonomin. Det krävs nu snabba och kraftfulla statliga initiativ.

Jag anser att staten självfallet måste ta sin del av ansvaret för att bostadsproduktionen ska kunna nå upp till en hållbar nivå. Det förutsätter att ett långsiktigt och trovärdigt bostadsfinansieringssystem snarast kan introduceras. Jag anser därför att riksdagen bör ställa sig bakom Vänsterpartiets förslag om att en statlig bostadsfond ska inrättas och börja verka från 2009. Medel från fonden ska kunna lämnas till fastighetsägarna i form av investeringsstöd för ny- och ombyggnad av hyresbostäder.

Den statliga bostadsfonden innebär att det inrättas en ny form av kapitalförsörjning av bostadsfinansieringen som ligger utanför statsbudgeten. Fonden bör årligen tillföras 10 miljarder kronor. Regeringen bör också inrätta en särskild myndighet, Boinstitutet, som ger Riksgäldskontoret i uppdrag att sköta upplåningen till investeringsfonden. Ett alternativ till att inrätta en ny myndighet som bör övervägas är att låta Statens bostadskreditnämnd få detta uppdrag. De upptagna lånen bör amorteras på 30 år. Boinstitutet bör stå för kostnaderna för både räntor och amorteringar men finansieras via anslag på statsbudgeten. Pengarna bokförs på ett separat konto i Riksgäldskontoret. Utbetalningarna av stöden ingår därmed inte i de löpande utgifterna i statsbudgeten och påverkar således inte heller utgiftstaket. Där-

emot ökar statens årliga upplåningsbehov med 10 miljarder kronor, vilket får effekt på statens budgetsaldo, på statsskulden och på statens offentliga sparande.

Som villkor för att beviljas medel ur fonden i form av investeringsstöd till nyproduktion bör det gälla att högt ställda krav på energieffektivitet uppfylls. Det bör såldes vara fråga om det som i dag kallas klimatsmarta hus, passivhus eller lågenergihus. Vi anser emellertid att detta krav bör kunna ställas för all nyproduktion av flerbostadshus senast 2010 och på några års sikt även för småhus. Som ett specifikt villkor för investeringsstödet bör däremot gälla ett högsta belopp för produktionskostnaderna samt att de aktuella fastigheterna får en hyresnivå som har förhandlats fram i förväg. Investeringsstödet för nybyggnad ska täcka maximalt 30 % av produktionskostnaderna. Bidragsbeloppet bör dessutom ha en övre gräns på mellan 270 000 kr och 450 000 kr per lägenhet, beroende av var i landet man bygger. För ombyggnadsprojekt bör ett stöd på 30 % av totalkostnaderna kunna lämnas, med en övre gräns på 400 000 kr per lägenhet, oavsett var i landet som investeringen äger rum. De nya formerna för bostadsfinansiering bör gälla för byggande av studentbostäder enligt samma villkor som för övriga hyresbostäder.

Det som jag anfört ovan om inriktningen av ett nytt system för bostadsfinansiering bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Det innebär ett bifall till motion C279 (v) i aktuella delar. Även övriga motionsyrkanden som behandlats i detta avsnitt får anses bli väl tillgodosedda genom mitt förslag.

5. Stöd till bostadsproduktionen, punkt 3 – motiveringen (mp) av Jan Lindholm (mp).

Ställningstagande

Avsaknaden av en statlig bostadspolitik har bidragit till en bostadsproduktion som både är otillräcklig och har en felaktig inriktning. Det byggs för få bostäder som tar till vara de senaste årens teknikutveckling när det gäller energisnålt byggande och miljövänlig produktion. Det är därför glädjande att de aktuella motionerna om statligt produktionsstöd lyfter fram krav på en sådan inriktning. Jag anser emellertid att det statliga stödet till bostadssektorn i första hand bör inriktas på åtgärder som mer direkt tar sikte på ett hållbart samhällsbyggande. Den fysiska planeringen måste ge de grundläggande förutsättningarna för en omställning av produktionen i en hållbar riktning. Miljöpartiet har bl.a. lagt fram ett förslag om ett miljömålsanknutet kunskapsutvecklingsprogram som kommer hela bostadssektorn till del. Vidare har Miljöpartiet lagt fram förslag om statligt stöd och andra åtgärder som syftar till att ställa om hela bostadssektorn till en energieffektiv och miljövänlig inriktning. Flera av dessa förslag behandlas

emellertid inom riksdagen av andra utskott än civilutskottet. Det gäller bl.a. förslag om ett investeringsstöd för energieffektiviseringsåtgärder i bostäder som bereds av näringsutskottet.

Jag anser således att det finns ett påtagligt behov av ett större statligt ansvarstagande för bostadsproduktionens inriktning men är inte beredd att ställa mig bakom de nu aktuella motionsförslagen.

6. Stöd till miljonprogrammets bostadsområden, punkt 4 (s)

av Carina Moberg (s), Gunnar Sandberg (s), Eva Sonidsson (s) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Fi270 yrkande 76, 2008/09:C288, 2008/09:C406 yrkande 1, 2008/09:C411, 2008/09:C439 yrkande 9 och 2008/09:C444 yrkande 5 och avslår motion 2008/09:C279 yrkande 3 i denna del.

Ställningstagande

I stora delar av bebyggelsen från rekordåren, det s.k. miljonprogrammet, krävs nu omfattande investeringar i fastigheterna. Det kommer att behöva vidtas omfattande åtgärder för att rusta upp och klimatanpassa bebyggelsen. Renoveringen är och måste vara ett ansvar för fastighetsägarna. Samtidigt ger upprustningen av miljonprogrammets bostäder unika möjligheter att förändra och ge hela områden ett lyft. Vi vill att staten och näringslivet tar ett gemensamt ansvar tillsammans med kommunsektorn i ett brett arbete med att utveckla miljonprogramsområdena till att bli attraktiva bostadsområden.

Det förslag som läggs fram i Socialdemokraternas partimotion Fi270 samt i flera andra s-motioner innebär att staten tillsammans med kommunsektorn och näringslivet utvecklar breda investeringsprogram. Programmets syfte är att genom strategiska investeringar bidra till att fastighetsägarnas upprustning möts av andra tydliga förbättringar i områdena. Avsikten är att programmen kommer att innehålla investeringar riktade till bl.a. skolan, ungas fritid och närpolisen i miljonprogramsområdena. Stöd till riktade investeringar ska också lämnas för att säkerställa att upprustningen görs på ett sätt som stimulerar till social och ekologisk hållbarhet.

Ett arbete bör snarast inledas för att precisera programmets inriktning och ansvarsfördelning. En av utgångspunkterna bör vara att kommunsektorn, näringslivet och staten vardera svarar för en tredjedel av finansier-

ingen av det samlade investeringsprogrammet. Vidare bör arbetet inriktas på att programmet bör omfatta omkring 15 miljarder kronor över en period på 6–8 år och påbörjas i större skala under 2011.

När det gäller insatser inom civilutskottets ansvarsområde, där de statliga insatserna ska finansieras inom utgiftsområde 18, konkretiseras de inledande statliga satsningarna i motion C444. Programmet bör inledas med en satsning på pilotprojekt, erfarenhetsutbyte och forskning om metoder och modeller för att renovera, rusta och utveckla miljonprogramsområden. Vi vill utforma denna satsning gemensamt med företrädare för fastighets- och byggbranschen samt kommunerna. Programmet ska tillvarata de goda erfarenheterna från de strategiska utvecklingsprogram som staten under det socialdemokratiska regeringsinnehavet utformade tillsammans med bl.a. fordonsindustrin. Erfarenheter från kommuner som redan genomfört eller påbörjat en ambitiös förnyelse av miljonprogramsområden ska också utnyttjas. Totalt bör omkring en miljard kronor tillföras denna satsning på pilotprojekt, erfarenhetsutbyte och forskning. I Socialdemokraternas förslag till budget för 2009 finns ett förslag om ett anslag på 50 miljoner kronor under detta år och lika mycket varje år under de kommande åren. Detta förslag har i praktiken redan avisats av riksdagen, men inriktningen bör vara att satsningen ska kunna inledas snarast möjligt.

I programmet för en upprustning av miljonprogrammets bostadsområden bör det även ingå en satsning på energieffektivisering. Det är nödvändigt att ta till vara den stora potential till energibesparingar som finns i detta bostadsbestånd. Vi anser att det bör utformas ett stöd till energieffektiviseringar i miljonprogrammets bostäder med inriktningen att en satsning på 100 miljoner kronor kan inledas 2011. Stödet ska vara inriktat på att stimulera användningen av ny teknik för att minska energianvändningen i detta bostadsbestånd. Utgångspunkten är att det statliga stödet även på detta område ska matchas av insatser från lokala myndigheter, kommuner och näringsliv.

Vad vi nu anfört om ett investeringsprogram för miljonprogrammets bostadsområden bör riksdagen med bifall till partimotionen Fi270 (s) och övriga aktuella s-motioner som sin mening tillkännage för regeringen.

7. Stöd till miljonprogrammets bostadsområden, punkt 4 (v) av Egon Frid (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C279 yrkande 3 i denna del och avslår motionerna 2008/09:Fi270 yrkande 76, 2008/09:C288, 2008/09:C406 yrkande 1, 2008/09:C411, 2008/09:C439 yrkande 9 och 2008/09:C444 yrkande 5.

Ställningstagande

Det finns i dag ett omfattande upprustningsbehov i de bostäder som byggdes under det s.k. miljonprogrammet, dvs. under perioden 1965–1974. Detta gäller inte minst för de ca 260 000 lägenheter i detta bestånd som ägs av de allmännyttiga bostadsföretagen. SABO har uppskattat att det kostar omkring 90 miljarder kronor att renovera alla allmännyttiga miljonprogramhus.

Miljonprogrammets bostadsbestånd behöver renoveras både för att de är slitna och för att husen slukar energi och har tekniska brister. Vänsterpartiet anser att kostnaderna för denna renovering inte kan bäras ensamt av de allmännyttiga bostadsföretagen och övriga berörda fastighetsägare. Det skulle i så fall innebära en uppenbar risk för att notan till sist landar hos hyresgästerna i form av höjda hyror. Hyresgästerna i miljonprogrammets bostadsbestånd utgörs till stor del av låginkomsttagare som inte kan klara av kraftiga hyreshöjningar. Det är inte heller rimligt att dessa hyresgäster ska drabbas av de misstag som gjordes under miljonprogrammet när det gäller stadsplanering och bristfällig kvalitet i byggandet.

Miljonprogrammet var i grunden ett statligt initiativ. Det är därför rimligt att staten nu tar ett ansvar för gårdagens misslyckanden som i dag går ut över många människors boendemiljö. Det finns därutöver ett brett samhällsintresse av att ta till vara den energibesparingspotential som finns i miljonprogrammets hus. Ett av de viktigaste inslagen i arbetet med att minska klimatpåverkan och utsläppen av växthusgaser är åtgärder som leder till en energieffektivisering inom bostadssektorn. I detta sammanhang är en begränsning av energianvändningen i miljonprogrammets bostadsbestånd en av de mest angelägna åtgärderna. Genomförda renoveringar med energifokus visar att besparingspotentialen i miljonprogramshusen kan uppgå till 30–50 %.

I motion C279 (v) läggs, som framgått tidigare i detta betänkande, fram förslag om ett statligt stöd till ny- och ombyggnad av bostäder som finansieras genom en statlig fond. Förslaget innebär att detta stöd även ska kunna användas för upprustningen av miljonprogrammets bostadsområden. För ombyggnadsinvesteringar bör ett stöd på 30 % av en totalkostnad om maximalt 400 000 kr per bostad ges. Kraven i övrigt för att få del av stödet bör vara desamma som för stödet till nyproduktionen, bl.a. att bästa tillgängliga energiteknik används.

En statlig bostadsfond med den uppbyggnad som föreslås i Vänsterpartiets motion skapar förutsättningar för att renovera alla de 260 000 allmännyttiga miljonprogramslägenheterna under en mandatperiod, dvs. 65 000

bostäder per år. Bostadsfonden ska även ge stöd till renovering av privat ägda miljonprogramslägenheter. Målet bör vara att alla miljonprogramshus ska bli renoverade inom en tioårsperiod.

Jag anser att riksdagen bör ställa sig bakom vad jag ovan anför om ett statligt stöd till miljonprogrammets bostadsområden. Det innebär ett bifall till motion C279 (v) yrkande 3 i aktuell del samt att även övriga aktuella motioner får anses bli delvis tillgodosedda.

8. Stöd till miljonprogrammets bostadsområden, punkt 4 – motiveringen (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Ställningstagande

Många av flerbostadshusen som byggdes under miljonprogrammet på 1960- och 1970-talen är nu i stort behov av upprustning. Det gäller såväl en bristfällig boendemiljö i stort som eftersatt underhåll och tekniska brister i de enskilda husen. Ett av de största problemen är att flertalet av husen har mycket dålig energiprestanda. Det ger emellertid också en unik chans att nå en snabb och kostnadseffektiv minskning av energianvändningen och därmed ta ett viktigt steg i klimatarbetet. Det statliga stödet till upprustningen av miljonprogrammets bostadsområden bör därför i första hand inriktas på en långsiktig satsning på investeringar i flerbostadshus som ger ökad energieffektivitet.

Miljöpartiet har lagt fram ett förslag om att ett sådant investeringsstöd för energieffektiviseringsåtgärder i bostäder snarast bör införas. Syftet med stödet är att uppmuntra till lönsamma åtgärder samt att ersätta merkostnader i samband med renovering. Stödet bör utformas så att en större effektivisering ger större stöd. Miljöpartiets förslag innebär att stödet dimensioneras för att räckta till ungefär 50 000 lägenheter per år och omfattar en ram om 1 miljard kronor per år. Detta förslag bereds emellertid av näringsutskottet eftersom anslaget föreslås ligga under utgiftsområde 21 Energi.

Jag anser således att riksdagen bör avslå de nu aktuella motionsförslagen om stöd till miljonprogrammets bostadsområden med hänvisning till behandlingen av Miljöpartiets förslag om ett investeringsstöd som till stor del kommer att vara inriktat på miljonprogrammets bostadshus.

9. Kreditgarantier för byggande i glesbygd, punkt 6 (s)

av Carina Moberg (s), Gunnar Sandberg (s), Eva Sonidsson (s) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:C333, 2008/09:C349 och 2008/09:C373 samt bifaller delvis motion 2008/09:C463 yrkande 4 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att förutsättningarna för bostadsbyggande behöver förbättras i hela landet. Även i glesbygdsområden och på landsbygden i övrigt kan det finnas ett uppdämt behov av att bygga nytt. Det kan exempelvis handla om unga hushåll som vill ha möjlighet att stanna kvar i sin hembygd eller personer som vill utnyttja de nya möjligheter som distansarbete och förbättrade kommunikationer fört med sig.

Kostnaden för att bygga ett eget hem på landsbygden ligger vanligen avsevärt under kostnaden för en motsvarande bostad på en expansiv ort. Det gör att även hushåll med normala inkomster borde ha möjlighet att klara de utgifter som följer av att lånefinansiera byggandet av ett egna hem. Problemet är att kreditinstituterna ofta inte beviljar lån eller ställer lånevillkor som det enskilda hushållet inte kan uppfylla. Det kan gälla krav på höga kontantinsatser eller säkerhet i form av borgensåtaganden. Kreditinstitutens ovilja att medge lån även till hushåll med en ordnad ekonomi är en följd av de ofta mycket låga marknadsvärdena för bostäder i glesbygdsområden.

Det är mot denna bakgrund nödvändigt med ett statligt initiativ som underlättar byggandet av bostäder på landsbygden. Den socialdemokratiska regeringen gav också Statens bostadskreditnämnd (BKN) i uppdrag att överväga denna fråga. I början av 2006 presenterade BKN ett förslag om ett system med kreditgarantier utformade för att tillgodose de särskilda krav som gäller vid kreditprövning för bostadslån till egnahemsbyggen i glesbygd. Den borgerliga regeringen har emellertid hittills inte förelagt riksdagen något förslag i frågan. Däremot har civilutskottet under de två senaste riksmötena behandlat motionsförslag i frågan (bet. 2006/09 s. 10–12, bet. 2007/08:CU1 s. 30–32). Utskottsmajoriteten har visserligen uttalat förståelse för motionärernas begäran om åtgärder men yrkat avslag på motionerna med hänvisning till att förslaget från BKN redan är föremål för beredning inom Regeringskansliet. Föregående år anförde utskottet att ytterligare tid borde medges för Regeringskansliets beredning. Vi kan konstatera att denna ytterligare tid nu rimligen måste anses ha förflutit. Något förslag eller ställningstagande från regeringen har dock inte redovisats.

Det finns mot denna bakgrund starka skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande om behovet av åtgärder med den inriktning som förordas i de aktuella motionerna (s) och (fp). I en motion (v) föreslås att riksdagen beslutar införa ett system med kreditgarantier helt enligt BKN:s tidigare förslag. Vi anser emellertid att BKN:s förslag om kreditgarantier i glesbygd behöver vidareutvecklas med sikte på att en plan ska kunna tas fram för att underlätta bostadsbyggande på landsbygden där ett system med kre-

ditgarantier kan ingå. Mot bakgrund av att regeringen nu haft över två år på sig för att bereda frågan med utgångspunkt i förslaget från BKN bör riksdagen genom ett tillkännagivande framhålla att förslag i frågan bör kunna presenteras senast under nästa år.

Vad vi ovan anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Det innebär ett bifall till motionerna C339 (s), C373 (s) och C333 (fp) samt ett delvis bifall till motion C463 (v) yrkande 4 i aktuell del.

10. Kreditgarantier för byggande i glesbygd, punkt 6 (v)

av Egon Frid (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C463 yrkande 4 i denna del och bifaller delvis motionerna 2008/09:C333, 2008/09:C349 och 2008/09:C373.

Ställningstagande

Under de senaste åren har bristen på bostäder i de större städerna och på andra expansiva orter stått i centrum för den bostadspolitiska debatten. Ett problem som inte blivit lika uppmärksammat är att många människor har svårigheter att finna ett lämpligt boende även i glesbygd och på orter där efterfrågetrycket generellt sett inte är lika högt. Det gäller inte minst unga hushåll som velat bygga ett eget hem på en ort som man har stark anknytning till eller dit man har velat flytta av olika skäl. Det finns i dag också ett uppdämt behov av att bygga nytt inom vissa glesbygdsområden till följd av bl.a. nya möjligheter på arbetsmarknaden, förbättrade kommunikationer och ett ökat intresse för de bostadskvaliteter som ett boende utanför tätorterna kan föra med sig.

Den totala byggkostnaden för ett eget hem på landsbygden ligger vanligen under kostnaden för en motsvarande bostad på en expansiv ort. Det gör att även hushåll med normala inkomster borde ha möjlighet att klara de utgifter som följer av att lånefinansiera byggandet av ett egna hem. Problemet är i stället att kreditinstitutet ofta inte beviljar lån för sådana projekt eller ställer lånevillkor som det enskilda hushållet inte kan uppfylla. Det kan gälla krav på höga kontantsatser eller säkerhet i form av borgensåtaganden. Kreditinstitutens ovilja att medge lån även till hushåll med en ordnad ekonomi är en följd av de ofta mycket låga marknadsvärdena för bostäder i glesbygdsmråden.

Det är mot denna bakgrund viktigt att ett statligt initiativ kan tas till åtgärder för att underlätta byggandet av bostäder på landsbygden. Överväganden och förslag i frågan har presenterats av både Glesbygdsverket och

Statens bostadskreditnämnd (BKN) samt i Landsbygdskommitténs slutbetänkande. En stor enighet tycks råda om att en framkomlig väg är att utnyttja det statliga systemet för bostadskreditgarantier för att underlätta lånefinansieringen av bostadsbyggande i de delar av landet där marknadsvärdena i bostadsbeståndet är låga.

BKN har i två rapporter lämnat konkreta förslag om hur kreditgarantier kan utnyttjas för att stimulera bostadsbyggande i områden med låga marknadsvärden. Förslaget innebär att kreditgaranti ska kunna lämnas för lån upp till 1,5 miljoner kronor och för belopp som överstiger den färdiga bostadens marknadsvärde. Kostnaden för kreditgarantin föreslås delvis bli subventionerad genom ett statligt anslag. BKN bedömer att ett anslag om 50 miljoner kronor per år kan medverka till att lån för omkring 1 000 egna hem per år kan medges.

Civilutskottet har tidigare avstyrkt förslag från bl.a. Vänsterpartiet om kreditgarantier för byggande i glesbygd med hänvisning till att en beredning av frågan redan pågår inom Regeringskansliet. Snart tre års beredning av BKN:s förslag har emellertid inte resulterat i något förslag från regeringen. Jag anser därför att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen bör ställa sig bakom att ett system med kreditgarantier för byggande i glesbygd i enlighet med BKN:s förslag snarast bör införas. Det innebär ett bifall till Vänsterpartiets partimotion C463 yrkande 4 i aktuell del och innebär att även övriga motioner i frågan får anses bli väl tillgodosedda.

11. Åtgärder mot radon i bostäder, punkt 7 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 000 000 kr under 2010–2011 samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 18 punkt 5 och motion 2008/09:C453 yrkande 4.

Ställningstagande

Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att 450 lungcancerfall per år orsakas av radon i bostäder. Tidigare bedömningar har visat att 200 lungcancerfall per år skulle kunna undvikas om åtgärder vidtas i de bostäder som har en radonhalt över 200 Bq/m³ luft, dvs. den nuvarande gränsen för att få stöd

för radonsanering. Ett av delmålen under miljömålet God bebyggd miljö är också att radonhalten i alla bostäder år 2020 ska vara lägre än 200 Bq/m³ luft.

Boverket har under de senaste åren bedrivit en framgångsrik informationskampanj om riskerna med radon och möjligheterna att få stöd för radonsanering. Man konstaterar emellertid att den nuvarande takten för radonsanering är otillräcklig om miljökvalitetsmålet för radonförekomsten år 2020 ska kunna nås. Visserligen har informationskampanjen lett till ett ökat antal ansökningar om stöd för radonsanering, men risken ökar samtidigt för att den nuvarande nivån på anslaget för stödet blir otillräcklig. Jag anser att regeringen i sitt budgetförslag inte tagit hänsyn till signalerna från Boverket om behovet av ett utökat stöd, varken i anslaget för 2009 eller i det förslag om bemyndigande som här behandlas.

Det finns nu all anledning att öka insatserna för att uppnå det uppställda miljökvalitetsmålet för radon. Om detta ska bli möjligt krävs en fortsatt satsning på en informationskampanj och även en beredskap att öka anslaget för åtgärder mot radon. Informationskampanjen bör läggas upp så att den även ger effekt på längre sikt. Hänsyn bör tas till att miljömedvetna fastighetsägare sannolikt är mer benägna att vidta nödvändiga åtgärder och att kampanjen därför även måste nå ut till de minst motiverade fastighetsägarna.

Jag anser att riksdagen bör lämna det av regeringen begärda bemyndigandet om ekonomiska förpliktelser som medför behov av framtida anslag för stödet till åtgärder mot radon i bostäder. Enligt min bedömning kan emellertid detta bemyndigande visa sig vara otillräckligt för den omfattning av verksamheten mot radon i bostäder som jag nu har förordat. Regeringen får i så fall återkomma med en begäran om utvidgat bemyndigande. Det är också uppenbart att de kommande årliga anslagen för stödet påtagligt måste öka i förhållande till den nuvarande anslagsnivån.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen vad jag ovan anför om behovet av åtgärder mot radon i bostäder. Det innebär ett bifall till motion C453 yrkande 4.

12. Mål för området Konsumentpolitik, punkt 8 (s, v, mp)

av Carina Moberg (s), Gunnar Sandberg (s), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår det mål för Konsumentpolitik som regeringen föreslår och godkänner att målet för politikområdet Konsumentpolitik upphör att gälla samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:C440

yrkande 1, 2008/09:C444 yrkande 6, 2008/09:C453 yrkande 6 och 2008/09:C463 yrkande 3 och bifaller delvis proposition 2008/09:1 utgiftsområde 18 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Regeringen och den borgerliga majoriteten i riksdagen avskaffade förra året det konsumentpolitiska målet ”Trygga konsumenter som handlar hållbart” med dess delmål med fokus på hushållning med egna och gemensamma resurser och ersatte det med följande mål: ”Konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val”. Regeringen föreslår nu att målet för politikområdet Konsumentpolitik ska upphöra att gälla och att det i stället ska införas ett nytt mål för området Konsumentpolitik med samma målformulering. Som vi redan föregående år framhöll i en gemensam reservation (s, v, mp) innebär denna målformulering att hållbarhetsaspekten helt saknas som konsumentpolitisk målsättning.

För vår del är det uppenbart att konsumtionsmönster också påverkar miljön och att medvetenheten om detta bör realiseras i målsättningar på konsumentpolitikens område. Tyvärr verkar regeringen inte koppla samman konsumtion med miljön, vilket i grunden sannolikt handlar om bristande kunskap och engagemang på området. Att inte ha miljön i åtanke när det gäller konsumtionsmönstren är en oansvarig politik för framtiden. Vi anser att det är anmärkningsvärt att regeringen vidhåller ett konsumentpolitiskt mål som inte på något vis stöder hållbara konsumtionsmönster.

Regeringens målformulering är märklig och säger inte någonting om olika människors förutsättningar. Alla människor har inte makt och möjlighet att göra aktiva val. Den som inte har tiden, resurserna eller erfarenheten blir mer utsatt och riskerar att hamna i en sämre ställning än andra. Någon analys av olika gruppers förutsättningar redovisas emellertid inte. Förslaget till målsättning är bara ett konstaterande – men inget mål i sig.

Regeringen presenterar i propositionen inte några som helst visioner för konsumentpolitiken och redovisar inte vad de aktiva valen ska syfta till. Konsumentpolitiken har tidigare handlat om på vilket sätt samhället ska kunna stötta svaga och utsatta konsumenter. Nu anser den borgerliga regeringen att konsumenterna på egen hand kan göra aktiva val. Vi kan inte se att det finns något behov av en sådan målformulering. Däremot finns det ett stort behov av en aktiv konsumentpolitik där konsumenten ges ökat inflytande över hur konsumentrollen utvecklas, ett starkt skydd och därmed en verklig möjlighet att göra de egna medvetna och självständiga valen.

Vi anser därför att den tidigare inriktningen av konsumentpolitiken bör återupprättas och att målet åter bör formuleras ”Trygga konsumenter som handlar hållbart”.

Det vi nu anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Det innebär ett bifall till de nu aktuella motionerna C440 yrkande 1, C444 yrkande 6, C453 yrkande 6 och C463 yrkande 3. Det innebär

också att riksdagen kan godkänna den del av regeringens förslag som innebär att det nuvarande målet för politikområdet Konsumentpolitik upphör att gälla.

13. Konsumentvägledning, punkt 9 (s, v, mp)

av Carina Moberg (s), Gunnar Sandberg (s), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:C223, 2008/09:C229 och 2008/09:C232 samt bifaller delvis motionerna 2008/09:C295 yrkande 1 och 2008/09:C390 yrkande 8.

Ställningstagande

Alla människor behöver ha tillgång till en korrekt och saklig information för att kunna göra aktiva val. Sådan information behövs också som motvikt till den kommersiella reklamen. Vi vill att alla ska kunna vara konsumenter på lika villkor. Kunniga konsumenter är vidare en förutsättning för en väl fungerande marknadsekonomi. Det är genom kloka val som konsumenterna kan få produkter och tjänster med bra kvalitet. Det är också genom kunniga konsumenter som marknadsekonomin kan utvecklas på ett positivt och hållbart sätt.

För att möta den nya tidens konsumentbehov behöver varje individ vara väl förtrogen med sina rättigheter och skyldigheter som konsumenter.

Enligt vår mening måste ambitionen för konsumentpolitiken vara att underlätta för alla konsumenter att få tydlig, korrekt och lättillgänglig information och rådgivning. Detta gäller inte minst i en tid då en mängd verksamheter och tjänster ska väljas av konsumenterna själva. Därför vill vi se en aktiv konsumentpolitik där varje kommun tillhandahåller konsumentvägledning till sina invånare. Konsumentvägledarna kan förhindra att konsumenttvister uppstår och bidra till att missförstånd undanröjs. Råkar man som konsument illa ut kan konsumentvägledarna ge viktiga råd så att man ska kunna hävda sin rätt.

Fortfarande saknas konsumentvägledare i vissa kommuner även om de allra flesta har någon form av konsumentverksamhet. Vi anser att alla konsumenter, oavsett var man bor, bör ha tillgång till konsumentvägledning. En kommunal konsumentverksamhet med hög kvalitet är en del av den allmänna välfärden. Kommunerna har de bästa förutsättningarna att anpassa sina verksamheter efter de särskilda villkor som råder i varje enskild kommun. De har också goda möjligheter att upprätthålla kontakterna med enskilda konsumenter, lokal handel, skolor och organisationer.

Värdet av personlig rådgivning och konsumentvägledning nära konsumenterna får inte underskattas. Det har också konstaterats att den kommunala konsumentvägledningen är samhällsekonomiskt lönsam.

Den socialdemokratiska regeringen beslutade våren 2006 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av den kommunala konsumentvägledningen och lämna förslag om hur den kan utvecklas för att en hög och mer likvärdig nivå ska kunna uppnås i hela landet. Den borgerliga regeringen beslutade emellertid kort efter sitt tillträde att utredningsarbetet inte ska genomföras. Vi beklagar detta, och vi hyser en stark oro för att framtiden kommer att innebära försämringar när det gäller den kommunala konsumentvägledningen. Även om fristående konsumentorganisationer och andra organ gör ett gott arbete anser vi att det allmänna måste ha ett övergripande ansvar för att konsumentvägledning kommer till stånd och fungerar.

Den senaste tidens kris på finansmarknaden med tilltagande samhällsekonomiska problem och en begynnande lågkonjunktur har gjort behovet av en fungerande konsumentvägledning än mer uppenbart. Påfrestningarna på hushållsekonomin har ökat påtagligt för stora delar av befolkningen. Särskilt allvarligt är läget i de familjer där en eller flera riskerar att hamna i arbetslöshet. Många hushåll har också fått ekonomiska problem på grund av utvecklingen på bostadsmarknaden. Det kan bl.a. gälla för de hushåll som har tagit stora lån för att köpa en bostadsrätt i en omvandlad hyresfastighet, för att inte hamna som hyresgäst hos sina egna grannar. Även sett ur ett bostadspolitiskt perspektiv kommer alltså konsumentvägledningen att få ökad betydelse när samhällsekonomin sviktar.

Enligt vår mening bör regeringen omgående vidta sådana åtgärder att behovet av en god kommunal konsumentvägledning till alla invånare kan tillgodoses och tryggas.

Vad vi nu anför bör riksdagen, med bifall till motionerna C223, C229 och C232 som sin mening tillkännage för regeringen. Det innebär även att motionerna C295 yrkande 1 och C390 yrkande 8 delvis blir tillgodosedda.

14. Marknadskontroller på konsumentområdet, punkt 10 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C419.

Ställningstagande

Med den ökande handeln av varor och tjänster krävs tätare och regelbundna kontroller så att man kan vara säker på att producenter och försäljare följer gällande lagar och regler. För att öka konsumenternas säkerhet anser jag att det bör satsas mer på produktkontroller än vad som sker i dag. Konsumentverkets tillsynsavdelning behöver därför förstärkas.

I Sverige genomför Konsumentverket tematiska kontroller, dvs. går igenom och kontrollerar bransch för bransch. Andra länder, som t.ex. Frankrike, har däremot ett heltäckande system för produktkontroller där man regelbundet kontrollerar alla branscher samtidigt och genomför extra kontroller när det kommer indikationer eller larm om olika farliga produkter, t.ex. farliga leksaker. I Frankrike utbildas marknadskontrollanter på den franska kontrollmyndighetens två egna universitet, och myndigheten förfogar även över nio egna speciella laboratorier för produktkontroller. En kontrollinspektion inom Konsumentverket liknande den man har i Frankrike, anpassad till svensk skala, skulle innebära över 600 anställda. Hela Konsumentverket har i dag drygt 100 anställda.

Sveriges konsumenter bör kunna känna sig lika säkra som konsumenterna i de länder i EU som satsar mest på konsumentens säkerhet. För att detta ska bli möjligt bör regeringen snarast utreda hur en kraftfull kontroll- och inspektionsverksamhet kan utformas i Sverige.

Vad jag nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion C419, som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2009, punkt 1 (s)

Carina Moberg (s), Gunnar Sandberg (s), Eva Sonidsson (s) och Fredrik Lundh (s) anför:

I vår motion En ansvarsfull ekonomisk politik för jobb och välfärd beskriver vi socialdemokrater hur det går att bygga ett bättre Sverige utan att öka orättvisorna och förstärka klyftorna i samhället. Vi har den senaste tiden sett hur finanskrisen slår hårt och djupt in i människors vardag. Varslen ökar för varje dag och oron stiger inför vad framtiden har att bjuda. Då krävs en sammanhållen politik för en sammanhållen nation i stället för den politik regeringen nu bedriver. Ökade orättvisor har inte varit och är inte heller i framtiden svaret på människors problem.

Riksdagen har den 19 november 2008 i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens budgetförslag för 2009 – trots att den ekonomiska utvecklingen kraftigt har försämrats sedan regeringen arbetade fram dessa förslag. Det innebär att riksdagen för detta år nu har fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft nästa år. För budgetåret 2009 gäller därmed att de samlade utgifterna för utgiftsområde 18 inte får överstiga 1 677 miljoner kronor under riksdagens fortsatta behandling. Socialdemokraternas förslag i budgetmotionen på utgiftsområdet överstiger denna nivå och kan således formellt inte tas upp till behandling.

Riksdagsmajoriteten har i första steget av budgetprocessen gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi väljer därför att inte lägga något eget förslag inom den ram riksdagsmajoriteten fastställt utan vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 18 borde ha utökats med 454 miljoner kronor på det sätt som framgår av Socialdemokraternas motion 2008/09:C444.

Därutöver anser vi att regeringen borde ha återkommit till riksdagen med nya prognoser för den ekonomiska utvecklingen och med en ny politik som baseras på den sämre konjunkturen. Dessvärre har regeringen inte gjort det. I stället har regeringen bara justerat sina bedömningar om den ekonomiska utvecklingen, men inte den ekonomiska politiken. Det betyder att den håller fast vid en ekonomisk politik som utformades innan jobbkrisen slog till med full kraft. Vi socialdemokrater har därför lämnat in en motion om ett stimulanspaket mot jobbkrisen (mot. 2008/09:Fi7).

När det gäller den nu aktuella frågan, dvs. anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 för 2009, innebär vårt förslag i motion 2008/09:C444 avvikelser från förslaget i budgetpropositionen enligt följande tabell.

Beloppen anges avrundade till miljoner kronor

Anslag	Regeringens förslag	Förändring
3:2 Konsumentverket	110	+3
Nya anslag:		
Investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder	–	+400
Ungdomsbostadssamordnare	–	+1
Investeringar i miljonprogram	–	+50
Summa anslagsförändring	–	+454

Våra förslag om avvikande anslag innebär i korthet följande.

3:2 Konsumentverket

Problem med överskuldssättning är något som kan drabba en människa när som helst i livet. Speciellt utsatta är dock de unga. Konsumtionshetsen är som mest tryckande för den unga generationen. En ung person kan i dag skuldsätta sig med några knapptryckningar på en mobil eller dator och få pengarna nästan direkt. Det enda kravet hos vissa kreditgivare är att låntagaren ska ha en ”ordnad ekonomi” med en taxerad inkomst på 24 000 kr per år, det vill säga 2 000 kr per månad. Särskilt utsatta är de ungdomar som saknar ekonomiskt stöd av familj och andra nätverk. Unga människor kan i decennier hamna i en form av livegenskap för ett misstags skull.

Som en konsekvens av detta kan man se en oroväckande trend i att obetalda sms-lån ökar i rekordfart. Statistik från Kronofogdemyndigheten visar att antalet betalningsförelägganden för obetalade sms-lån ökat kraftigt. Under årets första sex månader kom 17 299 sådana ansökningar in. Den kan jämföras med 20 418 ansökningar för hela 2007. Fortsätter ökningen i samma takt kommer en fördubbling av obetalda sms-lån att ske under innevarande år. I en tid med växande arbetslöshet och försämrad ekonomi för hushållen ökar risken för att fler ska försättas i överskuldssättning. Positivt är dock att ungdomarnas andel av ansökningarna har minskat. För ett år sedan stod ungdomar för 40 % av ansökningarna till kronofogden. I dag har andelen minskat till 29 %. Trots detta är det betydligt fler ungdomar som får problem i dag än för ett år sedan. Statistiken visar emellertid att man faktiskt kan nå unga med ett budskap. Vi vill därför investera i Konsumentverket så att verket kan utöka sitt arbete med att informera ungdomar om sms-lån och överskuldssättning.

För detta ändamål bör anslaget till Konsumentverket för 2009 bestämmas till ett belopp som är 3 miljoner kronor högre än regeringsförslaget.

Nytt anslag: Investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder

Den tidigare socialdemokratiska regeringen införde riktade investeringsstöd för byggandet av hyresrätter. Dessa stödformer bidrog påtagligt till ett ökat bostadsbyggande i början av 2000-talet. De bidrog också till att boendekostnaderna i de nyproducerade lägenheterna kunde hållas på en rimlig nivå. Den borgerliga politiken och avvecklingen av i princip allt stöd till

bostadsbyggande ledde emellertid snabbt till att byggandet av hyresbostäder minskade kraftigt. Bostadsbyggandet inriktades i stället på bostadsrättslägenheter i attraktiva lägen som låginkomsttagare och unga människor i regel inte har möjlighet att efterfråga. Denna utveckling har blivit än mer tydlig under det senaste året. Såväl Boverket som SCB rapporterar om en kraftig minskning av antalet påbörjade lägenheter i flerbostadshus med hyresrätt. Utvecklingen av samhällsekonomin under de senaste månaderna, med kris på finansmarknaden och en tilltagande lågkonjunktur, har bidragit till att läget för bostadsbyggandet blivit ohållbart.

Vi anser att det nu är hög tid att vända de två senaste årens utveckling på bostadsmarknaden. Byggandet av hyreslägenheter måste snabbt komma i gång igen. Det är också angeläget att produktionen redan från början inriktas på bostäder som kan efterfrågas av människor med normala inkomster och att såväl produktion som förvaltning av bostäderna sker utifrån högt ställda miljökrav.

För att produktionen av hyreslägenheter snabbt ska kunna komma i gång har vi i vårt budgetförslag för 2009 beräknat ett anslag på 400 miljoner kronor till ett investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder. Vi har utvecklat vår syn på behovet av ett nytt investeringsstöd till bostadsproduktionen i vår reservation till utskottets ställningstagande i avsnittet Stöd till bostadsproduktionen, i den del av betänkandet som inte avser anslagen för det närmaste budgetåret.

Nytt anslag: Ungdomsbostadssamordnare

Ungdomarna har drabbats särskilt hårt av det allt hårdare klimatet på bostadsmarknaden. Samtidigt är den egna bostaden en förutsättning för de ungas inträde i vuxenlivet. Den är vanligen också en förutsättning för att kunna studera, etablera sig på arbetsmarkanden och bilda familj. Ett investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder kommer självklart även unga hushåll till del. Vi anser emellertid att det också bör inrättas en ungdomsbostadssamordnare med uppgift att särskilt bevaka ungdomarnas villkor på bostadsmarknaden. Ungdomsbostadssamordnaren ska kartlägga olika hinder för ungdomar att skaffa sig ett eget boende och även belysa hur kommunerna lever upp till sitt ansvar för bostadsförsörjningen och hur de använder de egna bostadsföretagen för att stödja ungdomars inträde på bostadsmarknaden. Samordnaren ska även kartlägga och sprida kunskap om initiativ som varit framgångsrika ur de bostadssökandes perspektiv. Sådana initiativ kan omfatta såväl särskilda pilotprojekt som bostadsförmedlingarnas sätt att arbeta.

Samordnaren ska vidare se över behovet av nationell övergripande information om lediga bostäder och överväga i vilken form en sådan tjänst kan utföras. För att underlätta ungdomars tillträde till äldre och billigare bostäder i det befintliga bostadsbeståndet ska samordnaren se över vilka insatser som kan stimulera omflyttning och få i gång flyttkedjor. Även problem

på andrahandsmarknaden bör ingå som viktiga delar i ungdomsbostadssamordnarens arbete. Om samordnaren så finner lämpligt bör arbetet kunna övergå i tillsättandet av en ungdomsboendedelegation.

Vårt budgetförslag innebär att riksdagen anvisar 1 miljon kronor för ungdomsbostadssamordnarens verksamhet 2009. Denna anslagsnivå bör kvarstå även under de två därpå följande budgetåren.

Nytt anslag: Investeringar i miljonprogram: Handslag med byggsektorn

Skillnaden mellan olika bostadsområden ökar, särskilt i de större städerna. Det gäller bostädernas standard, serviceutbudet i närområdet och utformningen av den fysiska miljön i övrigt. Det gäller också invånarnas möjligheter att få tillgång till en god utbildning och etablera sig på arbetsmarknaden. Boendet har blivit en klassindikator, och ofta är det de s.k. miljonprogramsområdena som utpekats som särskilt utsatta för olika problem. Ett av dessa problem är att det behövs mycket stora insatser för att rusta upp och förnya bostadsbeståndet.

Det är i korthet bakgrunden till att Socialdemokraterna förra året lanserade tanken på ett ”miljardprogram för miljonprogrammen”. Vi vill framhålla att miljonprogrammets bostadsområden har en mycket stor potential och invånare som ofta trivs och vill utveckla sin boendemiljö. Det kommer emellertid att behövas särskilda insatser från alla berörda parter för att bryta en negativ utveckling och säkra en bra och trygg boendemiljö. I år tar vi därför ett steg vidare och konkretiserar hur arbetet med att förnya miljonprogramsområdena kan inledas. Vårt förslag innebär att flera samhällsområden successivt inkluderas. Vi utvecklar vår syn på behovet av ett stöd till miljonprogrammets bostadsområden i vår reservation till utskottets behandling av saken i den del av betänkandet som inte avser anslagen för det närmaste budgetåret.

När det gäller inledningen av satsningarna på miljonprogrammets bostadsområden har vi för 2009 under utgiftsområde 18 förslagit ett anslag benämnt Handslag med byggsektorn. Vi vill under detta år avsätta 50 miljoner kronor som för investering i pilotprojekt, erfarenhetsutbyte och forskning om metoder och modeller för att renovera, rusta och utveckla miljonprogramsområdena. Det finns redan i dag goda exempel, men vi vill se många fler. Vi vill utforma denna investering gemensamt med företrädare för fastighets- och byggbranschen samt kommunerna. Programmet ska också tillvarata de goda erfarenheter vi har från att utveckla strategiska utvecklingsprogram tillsammans med bl.a. fordonsindustrin.

2. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2009, punkt 1 (v)

Egon Frid (v) anför:

En majoritet av riksdagens ledamöter, representerande Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna, beslutade den 19 november 2008 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden samt en beräkning av statens inkomster. Ett tak för statens utgifter inklusive pensionssystemet vid sidan av statsbudgeten fastställdes för åren 2009–2011.

Vänsterpartiet menar att Sverige behöver en rejäl förändring av politiken för fler jobb, ökad rättvisa, förstärkt välfärd och kloka investeringar för framtiden. Vi presenterar i vår budgetmotion Fi271 en helt annan inriktning för den ekonomiska politiken än vad riksdagsmajoriteten fattat beslut om. Vårt budgetalternativ avvisar regeringens politik, som är närsynt och oansvarig, som systematiskt ger mer till dem som har mest, och som i grunden angriper och eroderar den svenska välfärdsmodellen. Vi avvisar regeringens kraftiga skattesänkningar, attackerna på de gemensamma trygghetssystemen och urgröpningen av det gemensamma ägandet. Vänsterpartiet gör en radikalt annorlunda bedömning än regeringen och riksdagsmajoriteten av de långsiktiga behoven för svensk ekonomi. Vi ifrågasätter de penning- och finanspolitiska ramverken som vi menar försvårar en politik för full sysselsättning.

Vänsterpartiets budgetmotion innehåller en mängd förslag som på olika sätt stimulerar ekonomin och stärker Sveriges långsiktiga växtkraft. Vi föreslår en stor satsning för fler anställda i den offentliga sektorn. Det handlar om kraftfulla åtgärder i syfte att förbättra kvaliteten inom bl.a. sjukvården, skolan och barn- och äldreomsorgen. Vi anslår också betydande medel för ökade investeringar i infrastruktur, bostäder och klimatåtgärder. Vi ser jämställdheten som en strukturell fråga om makt och resurser och föreslår en rad politiska insatser för att förändra ojämlika strukturer. Vi genomför ett omfattande socialt reformprogram på en rad områden. Detta är i motsats till regeringens politik, som försitter goda chanser och vrider klockan tillbaka, ett ansvarsfullt budgetalternativ, som använder de gemensamma resurserna bättre, mer rättvist och mer framtidsinriktat.

När regeringen presenterade budgetpropositionen för 2009 befann sig den svenska ekonomin i en kraftig konjunkturnedgång. Trots detta var budgetpropositionen i princip renons på stabiliseringspolitiska förslag. Därefter har det globala finanssystemet i det närmaste kollapsat. Det stod tidigt under hösten klart att finanskrisen skulle få betydande konsekvenser på den reala svenska ekonomin. Konjunkturinstitutet räknar med en BNP-utveckling på $-0,1$ % för 2009, vilket kan jämföras med regeringens prognos i budgetpropositionen som låg på $+1,3$ %. Regeringen har under hösten lagt dels en proposition för stabilitetsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet (prop. 2008/09:61), dels en proposition för en bättre fungerande kreditförsörjning via en stärkning av AB Svensk Export-

kredit och Almi Företagspartner AB (prop. 2008/09:73). Innehållet i dessa propositioner är i huvudsak bra. Men det räcker inte på långa vägar för att på ett verkningsfullt sätt motverka den kraftiga lågkonjunktur som den svenska ekonomin nu befinner sig i. Budgetpropositionen för 2009 var i princip överspelad redan när den presenterades, och regeringens underlåtenhet att under hösten revidera budgeten och lägga fram ett kraftfullt åtgärds-paket för att motverka lågkonjunkturen riskerar att leda till mycket allvarliga konsekvenser.

Inom den nu aktuella delen av den statliga budgeten, dvs. utgiftsområde 18, hanteras flera bostads- och konsumentpolitiska anslag som har stor betydelse för människors ekonomi och vardag. Betydelsen av ett statligt ansvars-tagande för dessa frågor blir givetvis än mer uttalat i den allvarliga ekonomiska situation som vi nu befinner oss i. Vidare bör det framhållas att bostadsproduktionen har en mycket viktig roll för samhällsekonomin i stort. I en lågkonjunktur har staten ett särskilt ansvar bl.a. för att en nödvändig bostadsproduktion kan upprätthållas.

Vänsterpartiet anser att bostadspolitiken måste återupprättas och en rad satsningar göras inom det konsumentpolitiska området. Vårt förslag om anslagsfördelning inom utgiftsområde 18 utgår från att staten ska återta sitt ansvar inom bostads- och konsumentpolitiken. Då riksdagsmajoriteten fattat ett beslut om ramar för utgiftsområdena som har en helt annan inriktning av den ekonomiska politiken än den som Vänsterpartiet presenterat, deltar jag emellertid inte i detta beslut om fördelningen av anslag inom utgiftsområde 18 och presenterar inget formellt motförslag vid utskottsbehandling av regeringens budgetförslag.

Jag redovisar här kortfattat den fördelning av anslagen inom utgiftsområde 18 som Vänsterpartiet hade velat se, och som presenterades i vår utgiftsområdesmotion C463. Redovisningen avser endast de anslag där vi beloppsmässigt avviker från regeringens förslag samt våra förslag om nya anslagsposter. Det bör framhållas att det utöver dessa anslagsmässiga skillnader inom utgiftsområdet naturligtvis kan finnas stora skillnader i synen på exempelvis vad olika myndigheter bör prioritera inom de givna anslagsramarna. Våra förslag kan sammanfattas i följande tabell.

Beloppen anges avrundade till miljoner kronor

Anslag	Regeringens förslag	Förändring
1:1 Statens bostadskreditnämnd	17	+50
2:1 Boverket	207	+152
3:2 Konsumentverket	110	+48
Nya anslag:	–	+50
Stöd för klimatsmarta hus		
Fonden för fukt- och mögelskador	–	+17
Summa anslagsförändring	–	+317

Innebörden i våra förslag om avvikande anslag är i korthet följande.

1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader

Det finns i dag ett uppdämt behov av att bygga nya bostäder på landsbygden. Svårigheterna att få krediter hindrar emellertid många från att fullfölja sina planer. Statens bostadskreditnämnd har i början av 2006 överlämnat ett förslag till regeringen om ett system med bostadskreditgarantier som kan lösa detta problem. Civilutskottet behandlar denna fråga under ett särskilt avsnitt, och jag har i en reservation utvecklat Vänsterpartiets ståndpunkt i frågan. I vårt budgetförslag har vi avsatt 50 miljoner kronor på anslaget för Statens bostadskreditnämnd så att ett system med kreditgarantier för byggande på landsbygden ska kunna introduceras redan 2009.

2:1 Boverket

Vänsterpartiet anser att det bör inrättas ett statligt stöd till ny- och ombyggnad av bostäder. Vi har lagt fram ett förslag om att inrätta en statlig fond för detta ändamål. I en särskild reservation beskriver vi utformningen av detta stöd. Det finns emellertid behov av att komplettera stödet från den statliga fonden med vissa särskilt riktade åtgärder för att stimulera bostadsbyggandet. I vårt budgetförslag för 2009 har vi föreslagit att anslaget för Boverket ska tillföras 150 miljoner kronor för att möjliggöra att även förorenad mark ska kunna tas i anspråk för bostadsbyggande.

En stor del av nyproduktionen i våra storstadsområden kommer till stånd på gammal industrimark, ofta med ett centralt och attraktivt läge. Gammal industrimark är dock oftast förorenad och behöver saneras till höga kostnader innan den kan tas i anspråk för bostadsbyggande. Detta leder inte sällan till att de boende i slutänden drabbas av orimliga boendekostnader. Alternativet att låta denna mark stå outnyttjad, innebär å andra sidan ett resursslöseri och risker från miljösynpunkt. Vänsterpartiet föreslår därför att särskilda statliga medel avsätts för stöd till sanering av förorenade områden i tätorter inför byggande av bostäder.

Vi anser vidare att anslaget för Boverket bör ökas med ytterligare 2 miljoner kronor som ska användas för att inrätta en tjänst som nationell samordnare av kooperativa hyresrätter. Den kooperativa hyresrätten har varit en lagstadgad upplåtelseform sedan 2002, men av olika skäl har boendeformen inte nått den framgång många hade hoppats på. Endast ett femtontal kooperativa hyresrättsföreningar har registrerats på Bolagsverket sedan lagen trädde i kraft. Behovet av organiserad spridning av kunskap och information om upplåtelseformen är stort och arbetet med ett mera långsiktigt informations- och kunskapsutvecklingsarbete samt rådgivning på nationell nivå måste fortgå.

Vänsterpartiet anser att organisationen Sveriges Kooperativa Hyresrättsföreningar (SKH) bör kunna bli en nationell samordnare på området. Genom SKH kan man på nationell nivå utveckla, stödja och främja tillkomsten av fler kooperativa hyresrättsföreningar.

3:2 Konsumentverket

Konsumenterna förlorar ca 20 miljarder kronor per år till följd av bristande upplysning och dåliga köp. Värst drabbas redan utsatta grupper som låginkomsttagare, arbetslösa, ungdomar och ekonomiskt svaga grupper som pensionärer och invandrare. För ett hushåll med låg disponibel inkomst, t.ex. för en ensamstående kvinna med barn, får ett köp av en produkt eller en tjänst som visar sig vara ett dåligt val mycket större konsekvenser än för en familj med hög disponibel inkomst.

För att garantera alla människors tillgång till god konsumentvägledning vill Vänsterpartiet genom en lagändring i kombination med ett riktat stöd på 45 miljoner kronor per år till kommunerna, som ska administreras av Konsumentverket, göra konsumentvägledningen till ett obligatorium för kommunerna.

Konsumentinstitutet Läkemedel och Hälsa (Kilen) grundades 1992. Syftet med verksamheten är att ge råd, stöd och behandling för människor drabbade av läkemedelsberoende och andra biverkningar samt att sprida kunskaper om läkemedel och läkemedelsbiverkningar. Dessvärre har den borgerliga regeringen valt att dra in det bidrag som tidigare utgick till Kilen, vilket drabbat verksamheten negativt.

Kilens arbete är särskilt betydelsefullt i vårt moderna samhälle där läkemedelsindustrin satsar enorma belopp på reklam för att försöka få oss att konsumera mer läkemedel. Det behövs oberoende röster så att det inte enbart blir det kommersiella intresset som styr läkemedelsanvändningen. Vänsterpartiet föreslår därför att Kilens verksamhet ska införlivas i Konsumentverket. För detta ändamål avsätter vi ytterligare 3 miljoner kronor.

Vi anser sammanfattningsvis att anslaget till Konsumentverket för 2009 bör bestämmas till ett belopp som är 48 miljoner kronor högre än regeringsförslaget.

Nytt anslag: Stöd för klimatsmarta hus

Den globala klimatförändringen kräver att bostadssektorn miljöanpassas. Bostads- och servicesektorn står för ca 40 % av Sveriges energianvändning och för ca 15 % av våra klimatpåverkande utsläpp. Trots att det i dag finns teknik som möjliggör en lägre energiförbrukning sker nybyggnation oftast enligt konventionella principer och med traditionella värmekällor. Detta innebär att de svenska utsläppen av växthusgaser är högre än de hade behövt vara.

Klimatsmarta hus – eller s.k. passivhus och lågenergihus – minskar energianvändningen med upp emot 50 % jämfört med dagens normhus. Vänsterpartiet ser därför ingen anledning att det ska byggas annat än klimatsmarta hus. Vi anser att klimatsmarta hus ska införas som norm för nybyggande av flerbostadshus senast 2010. På några års sikt ska även en- och tvåbostadshus byggas klimatsmart. För att påskynda och stimulera

övergången till ett klimatsmart byggande föreslår vi att det för 2009 inrättas ett anslag på 50 miljoner kronor, som ska användas för information som ökar kunskapen om klimatsmart byggande hos byggbranschen.

Nytt anslag: Fonden för fukt- och mögelskador

Riksdagen beslutade hösten 2007 att avveckla det ekonomiska stödet för att avhjälpa fukt- och mögelskador som kan utgå genom Fonden för fukt- och mögelskador. Vänsterpartiet motsatte sig detta beslut. Vi anser att det finns goda motiv till att detta stöd ska finnas kvar då allt tyder på att byggselarv och andra former av byggfel fortfarande förekommer i stor skala. Det kan också befaras att nya byggmetoder kan leda till ökande problem.

Det är förenat med stora kostnader att åtgärda fukt- och mögelskador, och drabbade husägare kan behöva hjälp genom både kvalificerad rådgivning och ett ekonomiskt bistånd. I Vänsterpartiets budgetförslag avsätts därför 17 miljoner kronor på ett anslag för att verksamheten vid Fonden för fukt- och mögelskador ska kunna fortsätta.

3. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2009, punkt 1 (mp)

Jan Lindholm (mp) anför:

Miljöpartiet har presenterat sitt alternativ till ekonomisk politik och budgetpolitik i budgetmotionen Fi272 och tillhörande kommittémotioner.

I vår budgetmotion konstaterar vi att läget i världsekonomin just nu försämras snabbt. Konjunkturbarometern pekar på att hushållens syn på ekonomin är betydligt dystrare än normalt. Även arbetsmarknaden försvagas påtagligt. Sysselsättningen förväntas sjunka och arbetslösheten stiga. Antalet lediga platser anmälda till Arbetsförmedlingen minskar, antalet ungdomsarbetslösa har stigit. Antalet varsel stiger. Risken är stor för en kraftig konjunkturedgång.

Miljöpartiet de gröna föreslår i årets budgetmotion flera åtgärder som syftar till att stärka Sveriges konkurrenskraft och samtidigt möta konjunkturedgången. Bland annat presenteras ett omfattande paket med yrkesutbildningar som syftar till att öka företagets tillgång till arbetskraft samtidigt som det skapas nya chanser för stora grupper att komma in på arbetsmarknaden.

På längre sikt menar vi att klimatförändringen är den utan jämförelse största utmaning Sverige och världen just nu möter. I budgetmotionen föreslår vi omfattande insatser för att minska Sveriges utsläpp av växthusgaser. Med Miljöpartiets politik minskar Sveriges oljeberoende snabbt, vilket stärker vår ekonomiska ställning och gör oss mindre sårbara för globala konjunktursvängningar. De investeringar i järnväg och energieffektivisering av bostäder vi föreslår skapar nya arbetstillfällen. Satsningar på ny energiteknik och miljöteknik skapar möjlighet för nya företag att växa

fram. Det är vår övertygelse att det går att förena ekonomisk utveckling och skapandet av nya jobb och företag med att ställa om samhället i hållbar riktning.

I Miljöpartiets budgetmotion presenteras en ny satsning för att nå miljömålen. Vi tar till skillnad från regeringen Miljömålsrådets rekommendationer på allvar. Vi presenterar också reformer av våra trygghetssystem som gör att arbetsmarknaden fungerar bättre och att färre personer hamnar utanför.

Regeringen Reinfeldt har genom sin skatte- och otrygghetspolitik skapat klyftor i Sverige. Många människor har farit illa. Vår ambition är att skapa förutsättningar för alla människor att delta på arbetsmarknaden och bidra till samhället utan att för den skull straffa de som är sjuka och arbetslösa. Införande av barntid skapar bättre möjlighet för småbarnsföräldrar att kombinera föräldraskap och arbete. Med Miljöpartiets budgetförslag minskar klyftorna i Sverige och solidariteten ökar.

Vi presenterar också omfattande satsningar för att motverka diskriminering vilket gör att det skapas större möjligheter för fler människor att delta på arbetsmarknaden. De förändringar vi föreslår kring skatter, socialförsäkringar liksom miljö- och klimatpolitiken leder till ökad rättvisa mellan män och kvinnor. I årets budgetmotion görs en stor satsning på att höja kvaliteten i skolan. Vi skapar utrymme för pedagogisk utveckling, fortbildning av lärare och större möjligheter till modersmålsundervisning och ämnesundervisning på modersmål.

En avgörande fråga för ekonomisk utveckling, välbstånd och fungerande arbetsmarknad är en god folkhälsa. Miljöpartiet föreslår flera satsningar för bättre folkhälsa, liksom satsningar för att förebygga mäns våld mot kvinnor. Andra stora satsningar som vi föreslår är inom miljö- och klimatbiståndet.

Riksdagens majoritet bestående av Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Genom det beslutet har man också avslagit Miljöpartiets förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster och därmed förutsättningarna för vårt budgetförslag. Av den här anledningen tar vi inte del av beslutet om anslag inom utgiftsområde 18. I stället redovisas här den fördelning av anslag inom utgiftsområdet som förordas i vår motion C453 på de områden där vi avviker från regeringsförslaget.

Beloppen anges avrundade till miljoner kronor

Anslag	Regeringens förslag	Förändring
2:1 Boverket	207	+210
2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	32	+5
3:2 Konsumentverket	110	+75
Nytt anslag:		
Fonden för fukt- och mögelskador	–	+10
Summa anslagsförändring	–	+300

Våra förslag om avvikande anslag innebär i korthet följande.

2.1 Boverket

Miljömålsrådet har identifierat behovet av ett utvecklingsprogram för fysisk planering som ett viktigt verktyg för att nå miljömålen för bl.a. god byggd miljö. Man har konstaterat att många kommuner och länsstyrelser har begränsade resurser och kompetens för att med kraft ägna sig åt att utveckla miljöhänsynen i planeringen. Rådet har därför lagt ett förslag om ett särskilt kunskapsutvecklingsprogram för att öka kompetensen för kopplingen mellan miljö- och planeringsfrågor hos politiker och handläggare i kommuner och på länsstyrelser. Programmet syftar även till att utveckla de ideella krafternas resurser i den kommunala planeringen och uppnå ökat medborgarengagemang i de lokala miljöfrågorna. Programmet beräknas kosta ungefär 800 miljoner kronor över fyra år. Miljöpartiet föreslår att ett sådant program genomförs, samt att Boverket ansvarar för genomförandet. I vårt budgetförslag för 2009 har vi beräknat en ökning av anslaget för Boverket med 200 miljoner kronor i detta syfte.

Miljöpartiet föreslår därutöver att anslaget till Boverket ökas med 10 miljoner kronor per år för att stärka arbetet med bullerfrågor. Målet är en minskning av bullret med 5 dBA utomhus i bostadsmiljöer till 2020 i förhållande till 1998. För att uppnå detta mål är det nödvändigt att minska inslaget av bilism och i stället satsa på traficklösningar som gör kollektiva transporter till det självklara valet. Miljömålsrådet har föreslagit att ett kompetenscentrum för bullerfrågor inrättas. Vi anser emellertid att Boverket i sin verksamhet bör ges möjlighet att avgöra hur dessa medel bäst tjänar syftet att minska buller i den byggda miljön.

2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Radonförekomsten i bostäder utgör en mycket allvarlig hälsofara och leder till ett stort antal dödsfall varje år. Antalet bostäder med en radonhalt överstigande 200 Bq/m³ luft har uppskattats till ca 280 000 i småhus och 150 000 i flerbostadshus. Beräkningar från SSI – nuvarande Strålsäkerhetsmyndigheten – har visat att 200 lungcancerfall per år förhindras om samtliga bostäder över det riktvärdet åtgärdas. Miljöpartiet menar att det finns all anledning att skynda på åtgärdsprogrammet. Vi föreslår en informationskampanj för att öka kunskapen om riskerna och möjligheten till

bidrag för åtgärder. Tidigare erfarenheter av liknande kampanjer har varit god. En framgångsrik kampanj leder till en ökad efterfrågan på bidrag varför anslaget till detta bör ökas. Vårt förslag för 2009 innebär att anslaget Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder ökas med 5 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget. Vi anser att det även i fortsättningen finns anledning att behålla anslaget på en hög nivå. Jag redovisar vår syn på denna fråga i en reservation till utskottets ställningstagande i den del av betänkandet som inte avser budgetåret 2009.

3:2 Konsumentverket

Konsumenternas roll för att klara klimatutmaningarna underskattas av regeringen. Miljöpartiet menar att ett starkt konsumentverk är en förutsättning för att vi alla ska klara av att göra de klimatsmarta valen i vardagen.

Sverige ligger i dag långt efter de länder i EU som vi vill jämföra oss med när det gäller kontroll av säkerhet hos varor. Med den ökande handeln med varor och tjänster i världen i dag, där antalet varor som står till buds blir fler och fler, ställs högre krav på produktkontroller. Det är viktigt för att inte förbjuda och farliga varor ska nå konsumenterna. Konsumentverket har i dag inga möjligheter att kontrollera hela marknaden, som man gör i andra länder. Det gör Sveriges konsumenter mer sårbara än andra. En kontrollinspektion inom Konsumentverket med tillräckliga resurser skulle kunna ändra på detta.

För det ändamålet vill Miljöpartiet anvisa ett ökat anslag till Konsumentverket på 55 miljoner kronor för 2009.

Det blir alltmer komplicerat att vara konsument, vilket gör att Konsumentverket är en allt viktigare stödresurs för konsumenterna. Behovet av att granska utbudssidan och att utveckla pedagogiska material för att stödja kunden ökar ständigt. Verkets anslag för 2009 bör därför ökas med ytterligare minst 10 miljoner kronor. Detta kan motiveras bl.a. mot bakgrund av att regeringen föreslår förändrade mål inom såväl bostadspolitik som konsumentpolitiken, där det görs tydligt att konsumenterna i allt större utsträckning lämnas utan skyddsnät på en allt mindre styrd marknad. Likaså är det snabbt ökande samarbetet på konsumentområdet inom EU en verksamhet som kräver alltmer resurser från Konsumentverket.

Konsumentverket bör även få ett riktat anslag på 2 miljoner kronor för att kunna öka stödet till och utbildningen av de kommunala konsumentrådgivarna.

Vi anser vidare att Konsumentverket bör få 5 miljoner kronor extra för informationsinsatser. Detta gäller bl.a. information som kan möta den snabbt växande marknadsföringen från utländska spelbolag i Sverige och ökningen av marknadsföring till förmån för nätförsäljning av alkohol. Snabba lån för impuls konsumtion är ett område som vuxit och motiverar att verket får ökade möjligheter att informera om riskerna.

Regeringen föreslår ingen fortsättning på riktade medel för stöd åt organisationer för kampanjarbeten och projektverksamhet, vilket är allvarligt. Vi menar att ett årligt anslag på 3 miljoner kronor för detta ändamål är ett minimum för att stödja konsumenter i den alltmer svåröverskådliga djungeln av regler och villkor som växer fram.

Vi anser sammanfattningsvis att anslaget till Konsumentverket för 2009 bör bestämmas till ett belopp som är 75 miljoner kronor högre än regeringsförslaget.

Nytt anslag: Fonden för fukt- och mögelskador

Den borgerliga majoriteten i riksdagen beslutade förra året att verksamheten vid Fonden för fukt- och mögelskador ska upphöra vid kommande årsskifte. Miljöpartiet motsatte sig detta beslut eftersom behovet av stöd till dem som drabbats genom byggfusk eller felaktiga byggmetoder kvarstår. De senaste årens många rapporter om felkonstruerade hus och allvarliga fukt- och mögelskador tyder snarast på att behovet av ett statligt stöd har ökat. Vi anser att verksamheten vid Fonden för fukt- och mögelskador ska få fortsätta och att stödet ska anpassas till det nuvarande behovet. Vi föreslår vidare att regeringen ska ta upp en diskussion med byggnadsindustrin om medfinansiering av fonden. Vår föreslagna strategi i frågan medför behov av ett begränsat statligt anslag för stödet och en bibehållen organisation för ändamålet. Miljöpartiet har därför i sitt budgetförslag för utgiftsområde 18 avsatt ett anslag till fonden på 10 miljoner kronor för 2009.

4. Konsumentvägledning, punkt 9 (v)

Egon Frid (v) anför:

Enligt min uppfattning krävs det långsiktiga satsningar för att utveckla en konsumentvägledning som kan komma alla konsumenter till godo. I motion 2008/09:C390 har Vänsterpartiet förordat en lagändring som innebär att det blir en kommunal skyldighet att tillhandahålla konsumentvägledning. Vänsterpartiet har vidare föreslagit att det inrättas ett riktat stöd till kommunerna för denna verksamhet. Jag har emellertid i detta ärende valt att inte genom en reservation fullfölja vårt förslag om en lagreglering av den kommunala konsumentvägledningen, utan i stället biträtt en för Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet gemensam reservation i frågan. Innebörden i denna reservation är att regeringen bör vidta sådana åtgärder att behovet av en god kommunal konsumentvägledning till alla invånare kan tillgodoses och tryggas. Om detta kan åstadkommas utan en formell lagreglering finns det givetvis inget skäl att motsätta sig en sådan lösning. I annat fall finns det anledning för Vänsterpartiet att återkomma med förslaget om en obligatorisk kommunal konsumentvägledning.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2008/09:1 Budgetpropositionen för 2009 utgiftsområde 18:

1. Riksdagen godkänner de mål för Bostadsmarknad och Konsumentpolitik som regeringen föreslår (avsnitt 3.4 och 5.2) och att målen för politikområdena Bostadspolitik och Konsumentpolitik upphör att gälla (avsnitt 2.4).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt intill ett belopp på högst 10 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden (avsnitt 3.8.1).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 ställa ut kreditgarantier till kreditinstitut som lånar ut pengar till enskilda för förvärv av bostad (s.k. förvärvsgarantier) intill ett belopp på högst 5 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden (avsnitt 3.8.1).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kronor efter 2009 (avsnitt 3.8.2).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 000 000 kronor under 2010–2011 (avsnitt 4.8.2).
6. Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt följande uppställning: (se proposition 2008/09:1).

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s):

75. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett investeringsstöd till byggnation av hyresbostäder (avsnitt 11.2).
76. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av insatser för bostäderna i miljöprogrammet (avsnitt 11.3).

2008/09:C223 av Christopher Ödmann m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska utreda hur en konsumentrådgivning för alla i Sverige ska kunna utformas.

2008/09:C229 av Tomas Eneroth (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över behovet av ett ökat statligt ansvar för konsumentrådgivning i hela landet.

2008/09:C230 av Maria Stenberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett statligt investeringsstöd för nyproduktion av hyresbostäder.

2008/09:C232 av Christina Axelsson och Maryam Yazdanfar (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla medborgare ska ges tillgång till råd och stöd i konsumentrådgivning sett utifrån individens bästa.

2008/09:C241 av Agneta Lundberg och Jasenko Omanovic (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över investeringsstödet för byggande av hyresrätter.

2008/09:C246 av Per Svedberg och Ann-Kristine Johansson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hyresrätter till bra villkor.

2008/09:C279 av Egon Frid m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur en statlig bostadsfond kan inrättas.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska inrättas ett nytt anslag med syfte att fungera som omställningsstöd för ökat byggande av s.k. passivhus och lågenergihus.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att byggandet av studentbostäder ska ges samma villkor för ett permanent investeringsstöd som ordinära hyresrätter.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en nationell samordnare kring frågor som rör kooperativa hyresrätter.

2008/09:C288 av Claes-Göran Brandin m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till upprustning av miljonprogramsområden.

2008/09:C295 av Kerstin Engle och Eva-Lena Jansson (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den kommunala konsumentvägledningen.

2008/09:C333 av Hans Backman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anpassa det redan existerande statliga självfinansierade kreditgarantisystemet för att ge bättre förutsättningar att lånefinansiera byggkostnaderna på landsbygden och i små kommuner.

2008/09:C349 av Marie Nordén och Berit Andnor (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör redovisa en plan för att trygga bostadsbyggandet på landsbygden.

2008/09:C373 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bostadsbyggande på landsbygden.

2008/09:C390 av Egon Frid m.fl. (v):

8. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att kommunerna blir skyldiga att tillhandahålla konsumentvägledare.

2008/09:C406 av Börje Vestlund m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om upprustning av förorterna.

2008/09:C411 av Claes-Göran Brandin (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av upprustning av miljonprogramsområden.

2008/09:C419 av Christopher Ödmann och Jan Lindholm (båda mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur en kraftfull kontroll- och inspektionsverksamhet kan utformas inom Konsumentverket.

2008/09:C421 av Leif Jakobsson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upphäva nuvarande bostadspolitiska mål.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa stimulansstöd vid nybyggnation av hyresrätter.

2008/09:C439 av Carina Moberg m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av ett nytt stöd för byggandet av små klimatsmarta hyresrätter.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett miljardprogram för miljonprogramsområden.

2008/09:C440 av Carina Moberg m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa mål för politikområdet Konsumentpolitik.

2008/09:C444 av Carina Moberg m.fl. (s):

1. Riksdagen beslutar att införa mål för politikområdet Bostadspolitik i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen avslår upphävandet av politikområdet Bostadspolitik.
3. Riksdagen avslår målen för delområdet Bostadsmarknad.
4. Riksdagen avslår målen för delområdet Hållbart samhällsbyggande.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av Energieffektivisering miljonprogram.
6. Riksdagen beslutar att införa mål för politikområdet Konsumentpolitik i enlighet med vad som anförs i motionen.
7. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik enligt uppställning:

Anslag i tkr	Regeringens förslag	Anslagsförändring
Investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder (nytt anslag)	–	+400 000
Ungdomsbostadssamordnare (nytt anslag)	–	+1 000
Investeringar miljonprogram: Handslag med byggsektorn (nytt anslag)	–	+50 000
3:2 Konsumentverket	109 612	+3 000
Summa	1 677 490	+454 000

2008/09:C453 av Jan Lindholm m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nytt mål för politikområdet Bostadspolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nödvändigheten av att genomföra det miljömålsanknutna kunskapsutvecklingsprogrammet för fysisk planering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en förstärkning av Boverkets resurser för arbete med bullerfrågor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förslaget att utveckla stödet till åtgärder mot radon i bostäder.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att fortsätta verksamheten med fonden för fukt- och mögelskador även efter den sista december 2008.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nya mål för politikområdet Konsumentpolitik.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behoven av förstärkning av resurser på konsumentpolitikens område.
8. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt uppställning:

		Anslagsförändring (miljoner kronor)		
		2009	2010	2011
2:01	Boverket	210	210	210
2:02	Radonsanering	5	5	5
	Konsumentverket	75	75	75
	Fonden för fukt-och mögelskador	10	10	10
	Summa utgiftsområdet	300	300	300

2008/09:C463 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen avslår regeringens ändring av politikområdet Bostadspolitik till Bostadsmarknad i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen avslår regeringens mål för politikområdet Bostadsmarknad och inför ett nytt mål för politikområdet Bostadspolitik i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag på mål för politikområdet Konsumentpolitik och inför i stället ett nytt mål i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik enligt uppställning:

Anslag	Regeringens förslag 2009 tkr	Förändring tkr
1:1 Statens bostadskreditnämnd	17 141	50 000
2:1 Boverket	207 004	152 000
2:6 Stöd klimatsmarta hus	0	50 000
2:7 Fonden för fukt- och mögelskador	0	17 000
2:8 Bostadsfond	0	0
3:2 Konsumentverket	109 612	48 000
Summa		317 000

BILAGA 2

Regeringens och oppositionens förslag

Anslag för 2009 under utgiftsområde 18
 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt
 konsumentpolitik

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag (ramanslag)	Regeringens förslag	(s)	(v)	(mp)
1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	17 141		+50 000	
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	97 500			
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	50 000			
1:4 Räntebidrag m.m.	576 721			
1:5 Investeringsbidrag för anord- nande av hyresbostäder <i>(nytt anslag)</i>		+400 000		
1:6 Ungdomsbostadssamordnare <i>(nytt anslag)</i>		+1 000		
1:7 Investeringar miljonprogrammet <i>(nytt anslag)</i>		+50 000		
2:1 Boverket	207 004		+152 000	+210 000
2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	32 802			+5 000
2:3 Statens geotekniska institut	30 899			
2:4 Lantmäteriet	474 950			
2:5 Statens va-nämnd	8 205			
2:6 Stöd för klimatsmarta hus <i>(nytt anslag)</i>			+50 000	
2:7 Fonden för fukt- och mögelska- dor <i>(nytt anslag)</i>			+17 000	+10 000
3:1 Marknadsdomstolen	10 461			
3:2 Konsumentverket	109 612	+3 000	+48 000	+75 000
3:3 Allmänna reklamationsnämnden	26 763			
3:4 Fastighetsmäklarnämnden	13 538			
3:5 Åtgärder på konsumentområdet	17 520			
3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	4 374			
Summa för utgiftsområdet	1 677 490	+454 000	+317 000	+300 000

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2009 under
utgiftsområde 18 Samhällsplanering,
bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag (ramanslag)	Utskottets förslag
Bostadsmarknad	
1:1 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	17 141
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	97 500
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	50 000
1:4 Rängebidrag m.m.	576 721
Hållbart samhällsbyggande	
2:1 Boverket	207 004
2:2 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	32 802
2:3 Statens geotekniska institut	30 899
2:4 Lantmäteriet	474 950
2:5 Statens va-nämnd	8 205
Konsumentpolitik	
3:1 Marknadsdomstolen	10 461
3:2 Konsumentverket	109 612
3:3 Allmänna reklamationsnämnden	26 763
3:4 Fastighetsmäklarnämnden	13 538
3:5 Åtgärder på konsumentområdet	17 520
3:6 Bidrag till miljömärkning av produkter	4 374
Summa för utgiftsområdet	1 677 490